

EUROMONITOR

PRIMELE REALIZĂRI ȘI DIFICULTĂȚI ÎN IMPLEMENTAREA ACORDULUI DE ASOCIERE UE-RM

(iulie 2014 – iulie 2015)

Igor Boțan
Denis Cenușă
Mariana Kalughin
Adrian Lupușor
Iurie Morcotîlo
Polina Panainte
Elena Prohnițchi

Chișinău, septembrie 2015

Acest raport a fost elaborat în cadrul unui proiect implementat de ADEPT și Expert-Grup cu suportul oferit de Agenția SUA pentru Dezvoltare Internațională (USAID) prin intermediul Fundației Est-Europene și FHI 360. Raportul este posibil datorită ajutorului generos al poporului american oferit prin intermediul Agenției SUA pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă în mod necesar poziția USAID, a Guvernului SUA, FHI 360 și/sau Fundației Est-Europene.

Autori: Igor Boțan, Denis Cenușă, Mariana Kalughin, Adrian Lupușor, Iurie Morcotîlo, Polina Panainte, Elena Prohnițchi

**Asociația pentru Democrație Participativă
ADEPT**

str. Alecsandri 97, Chișinău MD-2012, Republica
Moldova.

tel. +373 22 21 34 94

fax + 373 22 21 29 92

e-mail: adept@e-democracy.md

www.e-democracy.md

Centru Analitic Independent EXPERT-GRUP

str. Pușkin, 45 B, Chișinău MD-2005, Republica
Moldova.

tel. +373 22 92 99 94

fax +373 22 21 21 51

email: info@expert-grup.org

www.expert-grup.org

Chișinău, septembrie 2015

CUPRINS

Sumar executiv	5
Introducere	7
Acordul de Asociere după 1 an de implementare văzut prin prisma comerțului exterior	10
Monitorizarea componentelor politice	12
Reforma poliției, prevenirea criminalității și combaterea crimei organizate	12
Cooperarea cu Curtea Penală Internațională	12
Reforma justiției	13
Combaterea corupției	14
Drepturile și libertățile fundamentale ale omului (inclusiv persoane cu dizabilități, gender, minorități, reforma instituțională, prevenirea torturii)	15
Traficul de ființe umane	17
Politica audiovizuală și mass-media	17
Drepturile copilului	18
Migrație și azil	19
Cooperarea cu societatea civilă	19
Dialogul politic și reformele	20
Reforma internă	21
Politica externă și de securitate	23
Prevenirea conflictelor și gestionarea crizelor	24
Stabilitatea regională	25
Armele de distrugere în masă	26
Armele de calibru mic și armamentul ușor și controlul exporturilor de arme convenționale	26
Cooperarea internațională în lupta împotriva terorismului	26
Prevenirea și combaterea criminalității organizate, a corupției și a altor activități ilegale	27
Cooperare judiciară	27
Monitorizarea componentelor economice	28
Dreptul societăților comerciale, contabilitate și audit și governanța corporativă	28
Protecția consumatorilor	29

Agricultura și dezvoltarea rurală	29
Transporturi.....	31
Societatea informațională	32
Ocuparea forței de muncă, politica socială și egalitatea de șanse.....	32
Statistici.....	33
Gestionarea finanțelor publice: politica bugetară, controlul intern, inspecția financiară și auditul extern	33
Fiscalitatea	34
Serviciile financiare	34
Politica industrială și antreprenorială	35
Cooperarea în sectorul energetic	35
Mediul înconjurător	36
Dezvoltarea regională, cooperarea la nivel transfrontalier și regional.....	36
Sănătatea publică	37
Tratatul Național și Accesul pe piață al mărfurilor (Comerțul cu mărfuri).....	37
Reglementări tehnice, standardizare și infrastructura relevantă	38
Măsuri sanitare și fitosanitare (SPS)	39
Regimul vamal și facilitarea comerțului	40
Achiziții publice	41
Drepturi de proprietate intelectuală.....	41
Dreptul de stabilire, comerțul cu servicii și comerțul electronic	42
Plăți curente și circulația capitalului	43
Concurența	43
Aspecte energetice legate de comerț	44

Sumar executiv

Raportul *EUROMONITOR – Primele realizări și dificultăți în implementarea Acordului de Asociere UE-RM* prezintă rezultatele monitorizării procesului de implementare a Acordului de Asociere UE-RM în perioada iulie 2014 – iulie 2015. Efortul de monitorizare a fost desfășurat de către Asociația pentru Democrație Participativă ADEPT și Centrul Analitic Independent Expert-Grup, și a cuprins analiza gradului de realizare a angajamentelor luate de către autoritățile moldovene în cadrul Planului național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană pentru anii 2014-2016 (PNAA).

În procesul de monitorizare a implementării Acordului de Asociere, au fost vizate angajamentele concrete asumate de autoritățile naționale în 23 domenii politice, 15 domenii ce țin de cooperarea economică și cooperarea sectorială, și 10 domenii ce țin de zona de liber schimb aprofundat și cuprinzător (ZLSAC).

Ca rezultat al monitorizării, prezentăm în acest raport sinteza evoluțiilor pentru perioada monitorizată referindu-ne la progresele înregistrate, dar restanțele și problemele care au marcat această perioadă de implementare a Acordului de Asociere.

În cadrul PNAA, experții au examinat 1063 acțiuni planificate pentru perioada 2014 – 2016 care vor fi supuse monitorizării până la finele anului 2016. 765 (72%) dintre acțiuni se referă la perioada iulie 2014 – iulie 2015 și au fost deja monitorizate, rezultatele fiind prezentate în raportul de față. S-a constatat că din totalul acțiunilor, 59% (631) acțiuni pot fi măsurate, sunt cuantificabile și prezintă cel puțin un indicator de performanță. Restul 41% (432) dintre acțiunile PNAA sunt acțiuni nemăsurabile, sau acțiuni despre realizarea cărora este dificil să judeci de o manieră obiectivă, în baza unor indicatori. În astfel de condiții este problematic ca Republica Moldova să poată raporta obiectiv despre progresele înregistrate în urma asocierii la UE și despre impactul acestei asocieri asupra evoluțiilor social-politice din țară.

Cu referire la gradul de realizare a acțiunilor planificate pentru perioada iulie 2014 – iulie 2015, menționăm că 21% au fost realizate, 68% sunt în proces de realizare, iar 11% nu au fost realizate. Aceste date indică asupra faptului că PNAA a fost întocmit necorespunzător pentru o monitorizare exactă, iar raportul acțiunilor realizate la termenul fixat, față de cele nerealizate, este de aproximativ 2:1. De asemenea, se atestă că majoritatea acțiunilor sunt în proces de realizare, ceea ce sugerează faptul că, după un an de implementare a Acordului de Asociere, este încă prematur să venim cu careva aprecieri ferme privind rezultatele acestuia.

În cadrul componentei politice au fost planificate în total 370 acțiuni, dintre care 309 au perioada de implementare iulie 2014-iulie 2015. Din total acțiunilor din această componentă, 51% (188) sunt acțiuni care dispun de indicatori de performanță și respectiv poate fi măsurat gradul de realizare a acestora. Acest lucru nu poate fi spus despre cealaltă jumătate a acțiunilor planificate – 182, care sunt formulate vag, și fac dificilă măsurarea implementării lor.

Doar 8% dintre acțiunile planificate în titlurile politice ale PNAA au fost realizate sau parțial realizate. Alte circa 8% acțiuni nu au fost deloc realizate. Restul 84% dintre acțiuni sunt în proces de realizare, iar gradul de realizare a acestora va fi posibil de măsurat la finele anului 2015, atunci când acestea ajung la scadență.

În cadrul componentelor economice au fost planificate în total 693 acțiuni, dintre care 456 au perioada de implementare iulie 2014-iulie 2015. Din total acțiunilor din această componentă, 64% (443) sunt acțiuni care dispun de indicatori de performanță și respectiv poate fi măsurat gradul de realizare a acestora. Acest lucru nu poate fi spus despre alte 250 acțiuni, care sunt formulate vag, și fac dificilă măsurarea implementării lor.

29% dintre acțiunile planificate în titlurile economice/ ZLSAC ale PNAA au fost realizate sau parțial realizate. Alte circa 14% acțiuni nu au fost deloc realizate, sau lipsește informația despre realizarea

acestora. Restul 57% dintre acțiuni sunt în proces de realizare. La fel ca și în cazul componentei politice, gradul de realizare a acestora va fi posibil de măsurat la finele anului 2015, atunci când acestea ajung la scadență.

Principalele realizări înregistrate în implementarea PNAA:

- Adoptarea Legii nr. 36 din 09.04.2015 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, care urmărea și obiectivul implementării recomandărilor Grupului de State împotriva Corupției (GRECO) adresate RM în runda a III-a de evaluare.
- Punerea în aplicare, începând cu 01.01.2015, a Legii nr. 178 din 25.07.2014 cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor.
- Se atestă o diminuare a numărului de sesizări referitoare la tortură înregistrate în 2014 și 2015, și a crescut procentual numărul de cauze penale remise cu rechizitoriu în instanța de judecată.
- Adoptarea amendamentelor la Codul Electoral privind raportarea financiară a partidelor politice în timpul campaniilor electorale.
- Raportul privind Profilului Migrațional Extins al Republicii Moldova pentru anii 2008-2013, publicat în decembrie 2014 este un exemplu a unei cooperări eficiente dintre membrii Grupului Tehnic de Lucru interinstituțional (MTIC, MAI, BNS, MAEIE, MMPSF, MS, MEd.), care a rezultat într-un produs de referință.
- Colaborarea dintre MTS și societatea civilă în promovarea Legii Voluntariatului. Este un bun exemplu când combinația dintre voința politică și expertiza din partea societății civile a impulsionat o schimbare pozitivă a politicilor publice în domeniul voluntariatului.
- Ratificarea Acordului de finanțare între Guvernul Republicii Moldova și Comisia Europeană privind implementarea Programului ENPARD Moldova.
- Inaugurarea primului terminal feroviar cu ecartament mixt, în Portul Internațional Giurgiulești.
- Adoptarea legii pentru aderarea Republicii Moldova la Convenția regională cu privire la regulile de origine preferențiale PanEuroMediterraneene.
- Ratificarea Acordului dintre Republica Moldova și UE privind participarea la Programul UE „Competitivitatea întreprinderilor și a întreprinderilor mici și mijlocii (COSME 2014–2020)”.
- Reducerea drastică a numărului de documente necesare pentru perfectarea operațiunilor de export/import.
- Stabilirea unor platforme de comunicare dedicate DCFTA.

Eșecurile înregistrate în implementarea PNAA:

- Neadoptarea proiectelor de acte normative necesare implementării reformei Procuraturii și a Comisiei Naționale de Integritate.
- Nerealizarea acțiunilor ce țin de activitatea Comisiei Naționale de Integritate.
- A expirat perioada de implementare a Planului Național de Acțiuni în domeniul Drepturilor Omului (PNADO) 2011-2014, iar în prezent nu există un nou proiect de plan pentru perioada următoare.
- Întârzie reformarea oficiului Avocatului Poporului.
- Numirea Avocatului poporului pe probleme copilului cu încălcarea criteriilor de eligibilitate.
- Inactivitatea timp de aproape un an al Consiliului Național pentru Protecția Drepturilor Copilului.
- Plafonarea de 10 ori mai mare a donațiilor din partea persoanelor fizice și juridice în “Fondul electoral” al partidelor politice față de nivelul fixat în proiectul de modificare a Codului electoral.
- Lipsa unor acțiuni ferme în vederea soluționării crizei din sectorul bancar.
- Perpetuarea incertitudinii privind implementarea AA/DCFTA în regiunea transnistreană.
- Înghețarea asistenței financiare și tehnice externe de către principalii parteneri de dezvoltare a țării.
- Neajustarea legislației naționale la Pachetul III energetic.

Introducere

Acordul de Asociere¹ (AA) dintre Uniunea Europeană (UE) și Republica Moldova este documentul de bază ce reglementează întregul spectru de relații dintre părțile semnatare, prevederile acestuia fiind obligatorii pentru implementare. Scopul AA este integrarea economică și asocierea politică a Republicii Moldova la spațiul comunitar european. Pentru Republica Moldova asociere cu UE poate reprezenta o etapă intermediară în procesul de integrare europeană, dar poate reprezenta și un punct final al parcursului integraționist – rămânerea într-o zonă tampon, între UE și Uniunea Economică Eurasiatică. O viziune clară de viitor pentru Republica Moldova, acceptată de întreaga societate, este intangibilă, deocamdată, din cauza divizării societății și a clasei politice pe criteriile integraționiste. De aceea, de modul în care vor fi realizate prevederile AA depind evoluțiile politice interne și cele integraționiste externe ale țării.

Ținând cont de întregul instrumentar prevăzut de AA pentru atingerea scopului invocat și interesul Republicii Moldova de a progresa rapid în procesul de implementare a acțiunilor necesare, este importantă estimarea sistematică și calificată a efortului și a capacităților autorităților publice moldovenești de a realiza sarcinile asumate. În acest sens, semnarea AA a fost însoțită de adoptarea Agendei de Asociere², menită să stabilească un set de priorități convenite în comun pentru perioada 2014-2016, pentru pregătirea implementării Acordului de Asociere, inclusiv a părții privind Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător. Voința politică a guvernaților moldoveni pentru implementarea exemplară a prevederilor și obiectivelor AA a fost transpusă în planuri de acțiuni, cu identificarea instituțiilor publice nemijlocit responsabile de implementarea acțiunilor, a termenelor prevăzuți pentru acesta și a surselor financiare necesare. La 7 octombrie 2014 Guvernul a adoptat Hotărârea nr.808 cu privire la aprobarea Planului național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană (PNAA) în perioada 2014-2016³. Potrivit hotărârii menționate:

- Ministerele și alte instituții ale administrației centrale urmează să asigure, conform competențelor, întreprinderea măsurilor necesare în vederea realizării integrale și în termenele stabilite a acțiunilor incluse în PNAA și să prezinte Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene (MAEIE) trimestrial rapoarte;
- Ministerul Economiei a fost însărcinat să coordoneze îndeplinirea angajamentelor derivate din Titlul V al AA referitoare la crearea Zone de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (ZLSAC) și să prezinte MAEIE trimestrial raportul privind realizarea măsurilor prevăzute de PNAA;
- Controlul asupra implementării prevederilor PNAA a fost pus în sarcina MAEIE, care urmează să prezinte Guvernului raportul privind executarea PNAA la data de 15 iulie și 15 decembrie a fiecărui an de raportare.

În contextul menționat, la 26 februarie 2015 Guvernul a adoptat Hotărârea nr.16 cu privire la aprobarea Planului național de armonizare a legislației pentru anul 2015⁴. Hotărârea respectivă a fost adoptată în vederea realizării Hotărârii Guvernului nr.1345 din 24 noiembrie 2006 cu privire la armonizarea legislației Republicii Moldova cu legislația comunitară. Este de remarcat că armonizarea legislației cu cea comunitară era prevăzută de Planul de Acțiuni Uniunea Europeană – Moldova (PAUEM), care urmărea implementarea accelerată a prevederilor Acordului de Parteneriat și Cooperare (APC). Sarcina armonizării legislației devine și mai importantă după semnarea AA în 2014 decât a fost în perioada 2011 – 2014, când planurile de armonizare a legislației au fost axate pe implementarea Recomandărilor Comisiei Europene pentru instituirea ZLSAC dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.1125 din 14 decembrie 2010. La 26 mai 2015 Guvernul a aprobat proiectul de hotărâre a Parlamentului

¹ <http://lex.justice.md/md/353829/>

² <http://infoeuropa.md/ue-privind-rm/agenda-de-asociere-dintre-uniunea-europeana-si-republica-moldova/>

³ <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=354939>

⁴ <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=357187>

cu privire la Programul legislativ de transpunere a angajamentelor asumate în cadrul AA, proiect care a fost examinat și aprobat de Parlament⁵ peste opt luni după adoptarea PNAA.

AA se referă, practic, la toate aspecte vieții social-economice și politice interne și internaționale, de aceea, este logic să se prezume că PNAA ar trebuie să aibă rolul unui plan integrat în care să se regăsească acțiunile de realizare a programelor și strategiilor mai noi și mai vechi pentru toate domeniile ce se regăsesc în AA. În acest sens, planurile naționale de armonizare a legislației ar trebuie doar să precizeze, dacă e cazul, prevederile PNAA. La fel, noile programe ale Guvernului, precum și rectificările acestora ar trebuie să ia în considerație existența PNAA, cu excepția domeniilor foarte specifice pentru dezvoltarea Republicii Moldova, care nu se regăsesc în mod expres în PNAA.

Ținând cont de cele menționate mai sus, sunt necesare eforturi complementare, coordonate, ale instituțiilor guvernamentale și ale organizațiilor nonguvernamentale interesate pentru monitorizarea adecvată a implementării prevederilor PNAA.

Pentru început este importantă să fie identificate carențele de formă și conținut ale PNAA:

- formularea generală și confuză a angajamentelor, constituind, mai degrabă, obiective decât acțiuni. Cu titlu de exemplu: Dezvoltarea și consolidarea capacităților în lupta împotriva corupției la nivel înalt și a corupției în organele de drept;
- asumarea angajamentelor care, în fapt, sunt obligații instituționale de bază ale autorităților. Cu titlu de exemplu: Implementarea eficientă a mecanismului de analiză a declarațiilor pe venit, declarațiilor de interese și incompatibilități în procesul funcționării Comisiei Naționale de Integritate;
- asumarea angajamentelor care, în esență, nu pot fi clasificate ca acțiuni de importanță strategică, fiind inerente procesului de monitorizare a unui document de politici. Cu titlu de exemplu: Publicarea pe pagina web a Centrului Național Anticorupție a rapoartelor de implementare a Planului de acțiuni pe anii 2014-2015 privind implementarea Strategiei naționale anticorupție pe anii 2011-2015, precum și a informațiilor despre activitatea Grupului de monitorizare;
- lipsa unei concordanțe clare între măsura de implementare cu prioritatea Agendei de asociere;
- lipsa unei delimitări clare a responsabilităților instituțiilor de profil pentru implementarea acțiunilor;
- lipsa prioritizării clare a acțiunilor pentru atingerea obiectivelor relevante ale Acordului de Asociere;
- revizuirea inopinată a termenelor de realizare a PNAA.

Cooperarea instituțiilor guvernamentale și nonguvernamentale ar trebuie să înceapă cu clarificări de ordin metodologic, astfel încât rezultatele monitorizării să fie clare și credibile. Șirul de lucruri ce urmează să fie clarificate se referă la:

- necesitatea delimitării scopurilor și obiectivelor AA de acțiunile propriu-zise ce trebuie întreprinse și specificate foarte clar în PNAA. Astfel, măsurile prevăzute de PNAA, ca de exemplu "eforturile pentru: asigurarea respectării anumitor obligațiuni; intensificarea eforturilor pentru atingerea obiectivelor; dezvoltarea, perfecționarea și consolidarea anumitor instituții sau fenomene, etc.", ar trebuie să aibă în vedere și acțiunile concrete, cuantificabile și măsurabile ce urmează a fi întreprinse pentru atingerea obiectivelor respective. Adică, Republica Moldova ar trebuie să-și dezvolte potențialul de a reacționa previzibil, în conformitate cu obligațiunile deja asumate, la anumite situații care pot apărea și care pot necesita implicare imediată. Pentru acest gen de obiective este nevoie de menținerea capacităților existente și dezvoltare unor noi capacități,

⁵ <http://parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelelegislative/tabid/61/LegislativId/2752/language/en-US/Default.aspx>

deocamdată inexistente, în vederea onorării pe viitor a obligațiilor imposibil de onorat actualmente. În acest sens, un șir de ministere și instituții guvernamentale au dezvoltat planuri de activitate anuale, care cuprind și obiective prevăzute de PNAA, dar care, la fel, nu specifică acțiunile concrete pentru atingerea scopurilor și obiectivelor;

- necesitatea identificării unor criterii pentru analiza de impact a măsurilor și acțiunilor întreprinse. Acest lucru este important fiindcă avem exemple clare că în anumite domenii foarte sensibile pentru modernizarea Republicii Moldova, cum ar fi reforma justiției și combaterea corupției, după ani buni de eforturi susținute, progresele sunt foarte modeste sau chiar se înregistrează regrese;
- acoperirea financiară a acțiunilor și eforturilor pentru atingerea scopurilor și obiectivelor. În condițiile în care scopul strategic al Republicii Moldova este identificat chiar în programul de guvernare – integrarea europeană, activitatea instituțiilor publice implicate în implementarea PNAA este una curentă, prezumându-se a fi acoperită, în mod normal, din fondurile bugetare. De aceea, este necesară indicarea explicită a necesității atragerii fondurilor extrabugetare pentru realizarea unor acțiuni foarte specifice, imposibil de realizat cu eforturi financiare obișnuite;
- limitele temporale pentru realizarea acțiunilor și atingerea obiectivelor și scopurilor AA. Aceste limite temporale sunt importante pentru evidența realizărilor, capacitatea de implementare a instituțiilor responsabile, dar și pentru dezbaterile publice ale analizelor de impact.

Autorii raportului de față au analizat toate acțiunile prevăzute pentru primul an de implementare a PNAA (iulie 2014 – iulie 2015), pornind de la reperatele metodologice invocate mai sus. Textul raportului face referință la cele mai importante realizări și rateuri ale instituțiilor publice responsabile de implementarea prevederilor PNA.

Autorii exprimă sincere mulțumiri instituțiilor publice care au reacționat la solicitările de oferire a informațiilor privind implementarea PNAA pe domeniul lor de responsabilitate. Ne exprimăm convingerea că o cooperare continuă între organizațiile civice și instituțiile publice poate conduce spre găsirea unei modalități de evaluare critică a implementării AA benefică pentru atingerea obiectivelor trasate.

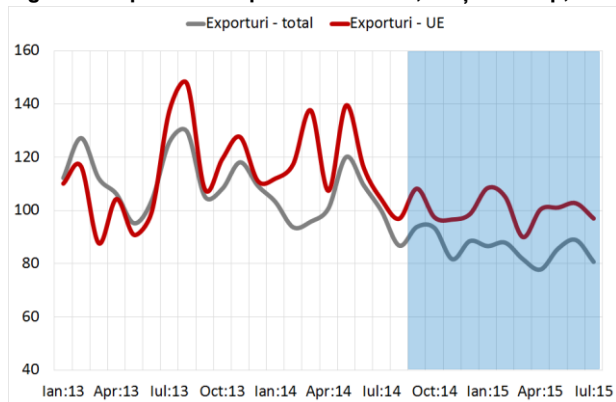
Acordul de Asociere după 1 an de implementare văzut prin prisma comerțului exterior

Potrivit estimărilor anterioare⁶, implementarea Acordului de Asociere cu UE urma să impulsioneze exporturile moldovenești cu circa 11%. Însă, aceste beneficii urmează să se prolifereze pe termen lung. Cauza este că în momentul intrării în vigoare a Acordului de Asociere, piața UE era deja deschisă (cu unele excepții) pentru produsele moldovenești din punct de vedere al barierelor tarifare, în timp ce eliminarea barierelor non-tarifare durează mai mult. Mai mult decât atât, Acordul a intrat în vigoare într-o perioadă extrem de complicată pentru Republica Moldova, asociată cu acutizarea instabilității politice, volatilitatea macroeconomică și macrofinanciară, precum și condițiile economice și de securitate dificile din țările-vecine din est.

Prin urmare, nu este surprinzător faptul că efectele implementării Acordului de Asociere asupra comerțului exterior al Republicii Moldova s-au lăsat așteptate. Conform Figurii 1, în perioada septembrie, 2014 – iulie, 2015 (cele mai recente date disponibile), exporturile de bunuri spre UE practic au stagnat (+0,1% f-a-p), iar contingentele tarifare⁷ oferite de UE nu au fost valorificate. Pentru comparație, exporturile totale au scăzut cu 14% f-a-p, preponderent din cauza restricțiilor comerciale rusești și a crizei economice din această țară, precum și din cauza crizei economice și de securitate din Ucraina. Este necesar de remarcat și faptul că, performanța mediocră a exporturilor moldovenești în perioada analizată a avut loc în pofida deprecierei monedei naționale (care de regulă favorizează exportatorii) cu 15% față de moneda Euro și 25% față de dolarul american. Prin urmare, exporturile au fost subminate de curenți fundamentale de competitivitate, care s-au agravat în perioada analizată, pe fondul încetirii creșterii economice, restricționării accesului la credite bancare și scumpirii materiei prime importate.

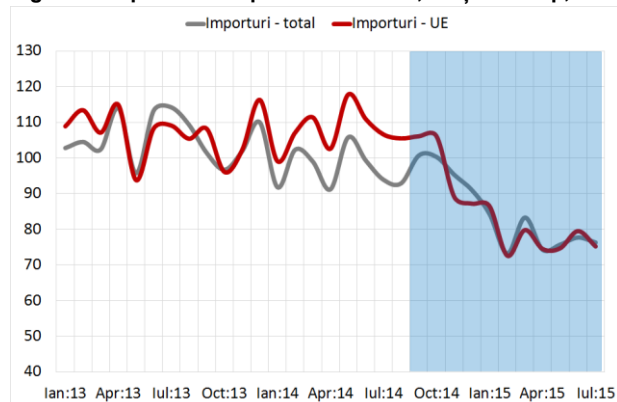
Dificultățile economice interne, răcirea consumului și deprecierea monedei naționale au cauzat reducerea importurilor totale, în perioada septembrie, 2014 – iulie, 2015, cu 15% (figura 2), corelând cu importurile din UE. Astfel, a fost demontat din punct de vedere empiric unul din miturile răspândite de anumite forțe politice și surse media din țară potrivit cărora liberalizarea comerțului cu UE ar duce la creșterea rapidă a importurilor și falimentarea producătorului autohton.

Figura 1. Exporturile Republicii Moldova, creștere f-a-p, %

Sursa: Biroul Național de Statistică

Figura 2. Importurile Republicii Moldova, creștere f-a-p, %

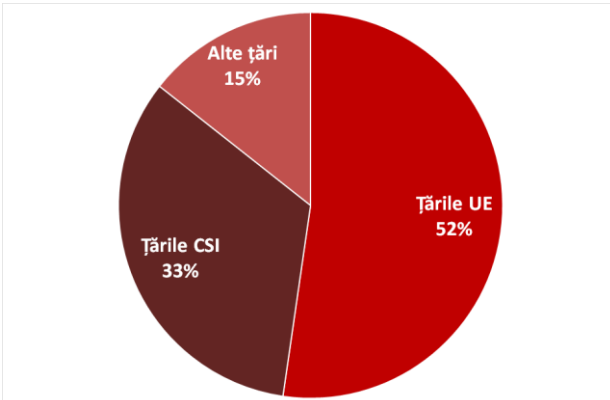
Sursa: Biroul Național de Statistică

Ponderea UE în exporturile moldovenești a crescut până la 63% (ianuarie-iulie, 2015), fapt relevat de figura 3 și figura 4. Însă, după cum se observă din figura 1, aceasta s-a datorat mai curând *reducerii* exporturilor spre alte țări (preponderent țările CSI) și nu *creșterii* exporturilor moldovenești spre țările UE.

⁶ „Quo vadis Moldova: integrarea Europeană, integrarea Euroasiatică sau status quo?”, Expert-Grup 2013

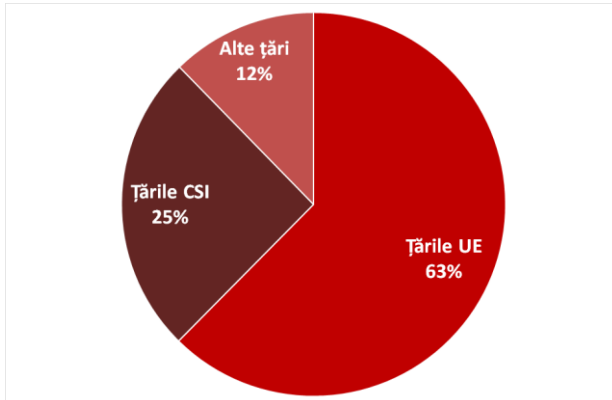
⁷ Plafoanele maxime stabilite pentru unele produse agroalimentare în cadrul cărora Moldova poate exporta pe piața UE fără taxe vamale.

Figura 3. Exporturile Republicii Moldova, ianuarie-iulie 2014

Sursa: Biroul Național de Statistică

Figura 4. Exporturile Republicii Moldova, ianuarie-iulie 2015

Sursa: Biroul Național de Statistică

În concluzie, deși piața UE a amortizat, într-o anumită măsură, șocul răcirii cererii externe asupra exporturilor moldovenești, încă este prematur să analizăm efectele Acordului de Asociere cu UE asupra comerțului exterior. În primul rând, efectele Acordului urmează să fie observate cu un anumit decalaj în timp din cauza procedurilor lente și costisitoare de eliminare a barierelor non-tarifare din calea exporturilor. În al doilea rând, intrarea în vigoare a Acordului a coincis cu o perioadă economică, politică și socială foarte complicată, atât pentru Republica Moldova, cât și pentru vecinii săi din est, fapt ce ar putea submina beneficiile economice ale liberalizării comerțului cu UE în următorii 2-3 ani.

Monitorizarea componentelor politice

Reforma poliției, prevenirea criminalității și combaterea crimei organizate

Monitorizate: 27 acțiuni (19 – măsurabile, 8 – nemăsurabile), toate - în proces de realizare.

Progrese:

- În partea ce ține de reforma poliției, este de remarcat evaluarea gradului de implementare a Legii nr. 320 din 27.12.2012 cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului, fiind constatate mai multe realizări⁸: aplicarea unor noi principii de activitate în cadrul Ministerului Afacerilor Interne (MAI) și în cadrul Poliției; modificarea competențelor ministrului afacerilor interne; modificarea modului de organizare și funcționare a MAI și a Poliției; separarea funcțională dintre MAI și Poliției; demilitarizarea MAI; consolidarea independenței Poliției; sporirea transparenței MAI și a Poliției, inclusiv dezvoltarea cooperării Poliției cu societatea civilă și cu organismele internaționale; sporirea nivelului de încredere a populației în Poliție.
- Din informațiile web furnizate de MAI, pentru I semestru al anului 2015, sunt de notat mai multe evenimente ce țin de instruirea personalului: atelierele de comunicare privind implementarea Acordului de Asociere⁹; exercițiul tactic „Scutul Nordic 2015”¹⁰; seminarele tematice „Combaterea traficului de droguri – hașiș”¹¹ și „Lupta împotriva crimelor transfrontaliere: utilizarea celor mai bune tehnici speciale de investigare”¹². Din intervenții normative, este de menționat Hotărârea Guvernului nr. 381 din 16.06.2015 privind modificarea și completarea tabelor și listelor substanțelor narcotice, psihotrope și precursorilor acestora, supuse controlului.
- În partea ce ține de prevenirea și combaterea spălării banilor, au fost întreprinse acțiuni în vederea realizării prevederilor Strategiei naționale de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului pentru anii 2013-2017 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia¹³, demarând procesul de revizuire a Legii nr. 190 din 26.07.07 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului.

Restanțe și probleme:

- Pornind de la faptul că nici o acțiune planificată nu a ajuns la scadență, nu pot fi constatate restanțe la acest compartiment.

Cooperarea cu Curtea Penală Internațională

Monitorizate: 6 acțiuni (5 – măsurabile, 1 – nemăsurabilă), din care 2 - nerealizate, 4 - în proces de realizare.

⁸ http://www.ipp.md/public/files/Evenimente/Raport_Legea_320_final_redactare_24-03_IP1.pdf, Institutul de Politici Publice, Evaluarea gradului de implementare a Legii cu privire la activitatea Poliției și statutul polițistului și a impactului acesteia asupra reprezentanților organelor polițienești de nivel central și local.

⁹ Activități organizate pentru conducătorii subdiviziunilor MAI, șefii inspectoratelor de poliție raionale, ofițerii de presă și reprezentanții subdiviziunilor responsabile de relații internaționale din instituțiile subordonate (începînd cu 27.02.2015).

¹⁰ La eveniment au participat 50 de carabinieri ai Unității militare 1003 a Departamentului Trupelor de Carabinieri în cooperare cu Brigada nr. 1 de infanterie monitorizată a Forțelor Armate și colaboratori ai Serviciului Protecției Civile și Situațiilor Excepționale (21.04.2015).

¹¹ Eveniment organizat în cadrul Programului de cooperare și asistență tehnică internațională a Poliției Naționale din Spania (Corpul Național de Poliție) pentru anul 2015 (26-28 mai 2015).

¹² Eveniment din seria de activități planificate în cadrul Programului de cooperare polițienească al Parteneriatului Estic (29 iunie – 03 iulie 2015).

¹³ Documente de politici aprobate prin Legea nr. 130 din 06.06.2013.

Progrese:

- Nu pot fi constatate progrese, nefiind realizate cele două acțiuni ajunse la scadență.

Restanțe și probleme:

- Ca restanțe pot fi constatate: elaborarea unui studiu de fezabilitate privind necesitatea racordării legislației naționale la Acordul privind privilegiile și imunitățile Curții Penale Internaționale (CPI)¹⁴; elaborarea proiectului de modificare a cadrului normativ în vederea asigurării cooperării eficiente cu CPI¹⁵.

Reforma justiției

Monitorizate: 10 acțiuni (8 – măsurabile, 2 – nemăsurabile), din care 4 - realizate (inclusiv 1 – anterior scadenței), 1 – nerealizată, 5 acțiuni - în proces de realizare.

Progrese:

- Reforma justiției a continuat sub egida Strategiei de reformare a sectorului justiției pentru anii 2011-2016¹⁶, dar și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia¹⁷. În anul 2014, din 466 acțiuni planificate, 323 acțiuni (ceea ce constituie 69% din totalul acțiunilor) au fost realizate, 100 (21%) - realizate parțial, 36 (8%) - nerealizate, 7 acțiuni (2%) fiind constatate desuete.¹⁸ Se menține trendul ascendent al gradului de realizare a acțiunilor, în anul 2012 fiind realizate 56% din totalul acțiunilor, în anul 2013 – 60%. Pe parcursul semestrului I al anului 2015, este de remarcat, inclusiv și în contextul documentului monitorizat, avansarea în: elaborarea unor proiecte de acte normative, inclusiv a proiectelor codurilor de etică și conduită pentru judecători și procurori¹⁹; elaborarea unor studii derivate²⁰; lansarea paginii web oficiale a Agentului guvernamental; pilotarea unor e-registre (e-Executare, e-Rețineri); valorificarea mecanismelor de cooperare cu instituțiile UE și statele membre UE²¹. În mod special este de menționat punerea în aplicare, începând cu 01.01.2015, a Legii nr. 178 din 25.07.2014 cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor.

Restanțe și probleme:

- Pentru începutul anului 2015, dar și pentru semestrul I al anului 2015, s-au menținut mai multe restanțe în reforma justiției: reforma Institutului Național al Justiției (INJ); funcționarea efectivă a poliției judecătorești (transferul acesteia în subordinea Ministerului Justiției); edificarea Palatului Justiției; optimizarea fundamentată a hărții judecătorești; cercetarea și monitorizarea impactului

¹⁴ Potrivit Ministerului Justiției, cu suportul UNDP Moldova, a fost asigurată antrenarea unui expert în realizarea studiului de fezabilitate. Studiul urmează a fi definitivat.

¹⁵ Potrivit Ministerului Justiției, actualmente, proiectul este la faza inițială de elaborare.

¹⁶ Document de politici aprobat prin Legea nr. 231 din 25.11.2011.

¹⁷ Document de politici aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 6 din 16.02.2012.

¹⁸ http://justice.gov.md/public/files/file/reforma_sectorul_justitiei/rapoarte/2015/Coperta_si_Raport_ROM.pdf, Raport anual privind gradul de implementare al Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016 (perioada de raportare: ianuarie-decembrie 2014).

¹⁹ Buna parte a proiectelor au urmărit și obiectivul armonizării cadrului național la standardele europene relevante sectorului.

²⁰ Au fost lansate (dezbătute public) studii cu privire la: standardele etice prevăzute de codul deontologic pentru profesia de avocat; sistemul de asigurare de răspundere civilă profesională a executorului judecătoresc; criteriile de accedere în profesia de executor judecătoresc; standardele etice prevăzute de codul deontologic al executorului judecătoresc; mecanismele de răspundere disciplinară pentru profesia de executor judecătoresc; impunerea fiscală și tarifele pentru profesiile conexe sectorului justiției; evaluarea necesităților serviciilor de prevenire pentru copiii care se află în conflict cu legea; criteriile de accedere în profesia de expert judiciar; mecanismele de răspundere disciplinară pentru profesia de mediator; standardele etice prevăzute de codurile de etică și deontologice ale administratorilor autorizați.

²¹ În acest sens sînt de remarcat: Conferința internațională „Reforma Procuraturii” (17.04.2015); Conferința internațională „Reforma CNI” (24.04.2015); Atelier de discuții „Experiența României în coordonarea procesului de armonizare legislativă” (06.05.2015); Conferința internațională „Curtea de Justiție a UE și rolul său în cadrul arhitecturii instituționale a UE” (05.06.2015); Întrunirea Subcomitetului de asociere RM-UE pentru Justiție, Libertate și Securitate (10.06.2015); Atelier de lucru „Executarea hotărîrilor CtEDO cu privire la condițiile de detenție” (25.06.2015).

modificărilor operate în anul 2012 în legislația procesuală, precum și monitorizarea impactului reglementărilor actuale în domeniul executării hotărârilor judecătorești, inclusiv a hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului; reglementarea mai multor aspecte ce țin de profesiile conexe sistemului justiției (stabilirea tarifelor pentru serviciile prestate; asigurarea de răspundere civilă profesională; regimul fiscal, de asigurări sociale și medicale); uniformizarea codurilor de etică ale actorilor din sectorul justiției²²; adoptarea noii Legi cu privire la mediere²³. Restanțe majore, inclusiv în contextul documentului monitorizat, constituie neadoptarea proiectelor de acte normative necesare implementării reformei Procuraturii²⁴ și a Comisiei Naționale de Integritate²⁵ (CNI).

Combaterea corupției

Monitorizate: 19 acțiuni (14 – măsurabile, 5 – nemăsurabilă), din care 1 - realizată, 5 – nerealizate, 13 – în proces de realizare.

Progrese:

- Prevenirea și combaterea corupției a fost ghidată de Strategia națională anticorupție pe anii 2011-2015²⁶ și Planul de acțiuni pe anii 2014-2015 pentru implementarea acesteia²⁷. Către sfârșitul trimestrului I al anului 2015, se constată realizarea a 56% din acțiunile planificate, 31% din acțiuni fiind în proces de implementare, 13% constituind acțiuni restante.²⁸ Este de remarcat publicarea pe pagina web a Centrului Național Anticorupție (CNA) a informațiilor relevante în acest sens. Din evoluții, inclusiv și în contextul documentului monitorizat, sînt de menționat: adoptarea Legii nr. 36 din 09.04.2015 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, care urmărea și obiectivul implementării recomandărilor Grupului de State împotriva Corupției (GRECO) în runda a III-a de evaluare; acțiunile întreprinse de CNA, Comisia Națională de Integritate (CNI), Academia de Administrare Publică și Institutul Național al Justiției în vederea instruirii anticorupție; extinderea evaluării riscurilor instituționale de corupție²⁹; acțiuni în vederea consolidării parteneriatului cu societatea civilă³⁰; asigurarea procedurilor de evaluare a conformității cu prevederile Convenției ONU împotriva corupției.

Restanțe și probleme:

- În partea ce ține de Strategia națională anticorupție pe anii 2011-2015, către sfârșitul trimestrului I al anului 2015, se constată restante 8 acțiuni, și anume: revizuirea mecanismului de evidență comună a infracțiunilor; elaborarea proiectului de lege pentru modificarea și completarea art. 55 din Codul penal; elaborarea proiectului de lege pentru modificarea actelor legislative în vederea tragerii la răspundere juridică a membrilor organelor colegiale de decizie; elaborarea și publicarea raportului de monitorizare a implementării Legii nr. 131 din 08.06.2012 privind controlul de stat

²² Pentru perioada monitorizată, în vigoare rămîn: Codul de etică al judecătorului, aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii nr. 366/15 din 29.11.2007; Codul de etică al procurorului, aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Procurorilor nr. 12-3d-228/11 din 04.10.2011.

²³ Proiect adoptat în lectura a II-a de Parlament la 03.07.2015.

²⁴ Prevederile constituționale relevante nu au fost revizuite, iar proiectul de Lege cu privire la Procuratură nu a fost adoptat.

²⁵ Cele 3 proiecte elaborate în vederea realizării acestui obiectiv au fost respinse de Guvern la 16.06.2015.

²⁶ Document de politici aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 154 din 21.07.2011.

²⁷ Document de politici aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 76 din 16.05.2014.

²⁸ <http://cna.md/ro/rapoarte-monitorizare>, Raport de monitorizare privind gradul de implementare al Strategiei Naționale anticorupție pentru anii 2011-2015 (ianuarie-martie 2015).

²⁹ Din comunicatele CNA: a fost finalizat procesul de evaluare a riscurilor în cadrul Ministerului Apărării și în cadrul Agenției pentru Protecția Consumatorilor; a fost inițiat procesul de evaluare a riscurilor de corupție în cadrul Serviciului Vamal și în cadrul misiunilor diplomatice și oficiilor consulare.

³⁰ <http://cna.md/ro/evenimente/eforturi-anticoruptie-consolidate-prin-semnarea-unui-acord-colaborare-cna>, CNA, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți și Senatul Studenților Universității de Stat din Bălți au semnat un acord de colaborare în domeniul prevenirii și combaterii plagiatului, protecționismului și corupției în mediul universitar.

asupra activității de întreprinzător; dezvoltarea și consolidarea bazelor de date informaționale ale CNI privind subiecții declarării, colectorii, cauzele aflate pe rol în organe de urmărire penală, în organe fiscale și în instanțe de judecată; instituirea unui mecanism eficient de colaborare operativă a Ministerului Afacerilor Interne (MAI) cu CNA în vederea prevenirii, descoperirii și sancționării faptelor de corupție săvârșite de colaboratorii ministerului; revizuirea Codului de conduită a colaboratorului vamal; revizuirea Codului cadru de etică/deontologie al lucrătorului medical și farmaceutic. Totodată, există restanțe în elaborarea regulamentelor interne privind avertizorii de integritate (Ministerul Educației, Ministerul Mediului) În contextul documentului monitorizat, restanțe mai constituie: elaborarea normelor de conduită și integritate în cadrul organelor de ocrotire a normelor de drept³¹; elaborarea și promovarea unui proiect de lege privind ajustarea Strategiei naționale anticorupție pe anii 2011-2015 la noile prevederi ale cadrului normativ național; ajustarea cadrului legislativ în vederea definirii, corelării și delimitării mandatului de sancționare contravențională al CNI de mandatul CNA, precum și a mandatului de urmărire penală al CNA de cel al MAI și Procuratura Generală; identificarea și realizarea parteneriatului regional și elaborarea strategiei de cooperare pentru identificarea și schimbul de informații legate de veniturile obținute și proprietățile deținute de către subiecții de declarații peste hotarele țării; implementarea eficientă a mecanismului de analiză a declarațiilor pe venit, declarațiilor de interese și incompatibilități în procesul funcționării CNI.

Drepturile și libertățile fundamentale ale omului (inclusiv persoane cu dizabilități, gender, minorități, reforma instituțională, prevenirea torturii)

Monitorizate: 18 acțiuni din care 3 - realizate, 4 – nerealizate, 11 – în proces de realizare. Din totalul de 27 acțiuni planificate pentru acest domeniu, 16 sunt măsurabile iar 11 nemăsurabile.

Progrese:

- PNAA prevedea pentru anul 2014 modificarea cadrului normativ relativ la activitatea Agentului Guvernamental, în sensul introducerii unor reglementări specifice în privința executării hotărârilor și deciziilor CEDO. Legea cu privire la Agentul Guvernamental a fost adoptată în lectură finală la 30 iulie 2015. Legea stabilește statutul Agentului guvernamental, atribuțiile acestuia în calitate de reprezentant al Republicii Moldova în fața Curții Europene, atribuțiile privind executarea hotărârilor și deciziilor Curții Europene, atribuțiile privind implementarea la nivel național a Convenției, etc.
- A fost îmbunătățit cadrul legal în domeniul medierii, pentru o mai bună reglementare a domeniului medierii și pentru a permite specializarea mediatorilor în domenii specifice. Astfel, a fost adoptată Legea cu privire la mediere, lege care determină statutul mediatorului în litigii familiale, civile și comerciale, de muncă, de contencios administrativ, privind protecția consumatorului, etc.; indică formele de organizare a activității de mediator și cerințele pentru înregistrarea organizațiilor de mediere; principiile desfășurării procesului de mediere și efectele acestuia; particularitățile medierii în domenii specifice, precum și competența autorităților și instituțiilor statului în domeniul medierii.
- Au fost implementate măsuri de promovare a incluziunii sociale și dezinstituționalizare a persoanelor cu dizabilități. Pentru această categorie de persoane au fost elaborate si noi standarde

³¹ Pentru perioada monitorizată, actele în vigoare (Codul de etică și deontologie al polițistului, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 481 din 10.05.2006; Codul de conduită a colaboratorilor Centrului Național Anticorupție, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 664 din 30.08.2013; Codul de conduită a colaboratorului vamal, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 456 din 27.07.2009) necesită a fi conformate actualelor prevederi ale legislației, în mod special – cadrului legal anticorupție.

de calitate pentru serviciile sociale prestate, dar au și fost aprobate normative noi în construcții pentru asigurarea accesibilității persoanelor cu dizabilități în clădirile care urmează a fi construite;

- Au fost organizate de către un șir de autorități (Oficiul Avocatului Poporului, Biroul Relații Interetnice, Consiliul pentru prevenirea și combaterea discriminării și asigurarea egalității, etc.) acțiuni de promovare a drepturilor omului, eliminare a discriminării și pentru dezvoltarea dialogului intercultural și cultivării spiritului de toleranță. Aceste evenimente au luat forma unor campanii tematice, dezbateri, întruniri, spoturi video, broșuri, care au fost direcționate atât spre funcționari publici, reprezentanți ai organelor de drept, cât și spre societatea civilă, grupuri etnice, etc.
- Se atestă o diminuare a numărului de sesizări referitoare la tortură înregistrate în 2014 și 2015, și a crescut procentual numărul de cauze penale remise cu rechizitoriu în instanța de judecată. Această situație vorbește despre consolidarea capacităților procurorilor în efectuarea investigațiilor pe cazuri de tortură și rele tratamente, care au devenit mai receptivi și mai bine pregătiți pentru a instrumente asemenea cazuri.
- În vederea investigării eficiente a cazurilor de tortură și a relelor tratamente în instituțiile penitenciare, a fost aprobat un regulament³² cu privire la procedura de identificare, înregistrare și raportare a pretinselor cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant. Conform acestuia în toate subdiviziunile sistemului penitenciar au fost emise ordine cu privire la numirea persoanelor responsabile de înregistrarea și comunicarea către procuror a plîngerilor referitoare la pretinse cazuri de tortură, tratament inuman sau degradant.
- A demarat proiectul de Reformă a serviciilor de sănătate mintală în Republica Moldova. Astfel, au fost lansate măsuri de eficientizare a serviciilor comunitare de sănătate mintală, prin integrarea cabinetelor de psihiatrie în centrele comunitare de sănătate mintală; și a fost lansat procesul de dezvoltare a serviciilor alternative spitalizării pentru persoanele cu dizabilități în vederea evitării instituționalizării acestora.

Restanțe și probleme:

- A expirat perioada de implementare a Planului Național de Acțiuni în domeniul Drepturilor Omului (PNADO) 2011-2014, iar în prezent nu există un nou proiect de plan pentru perioada următoare. Necesitatea unui nou plan în domeniul drepturilor omului este dictată de numărul mare de acțiuni PNADO care rămân a fi nerealizate sau realizate parțial, dar și pentru consolidarea respectării drepturilor omului, în special a grupurilor mai vulnerabile.
- Întîrzie reformarea oficiului Avocatului Poporului. Noua lege cu privire la Avocatul Poporului a intrat în vigoare în 2014, însă pînă la moment nu este adoptat Regulamentul de organizare și funcționare al Oficiului Avocatului Poporului, care trebuie adoptat de Parlament. De asemenea, nu au fost făcute modificările convenite în circa 40 acte legislative și hotărîri ale Guvernului pentru a ajusta cadrul legal existent la prevederile Legii cu privire la Avocatul Poporului.
- Pînă în prezent nu a fost numit în funcție un nou Avocat Poporului pentru drepturile copilului, numirea avocatului precedent fiind calificată neconstituțională de către Curtea Constituțională pe motiv că acesta nu întrunea toate condițiile de eligibilitate, și anume condiția de a avea o activitate notorie în domeniul apărării și promovării drepturilor omului.
- Mecanismul Național de Prevenire a Torturii, creat în conformitate cu Protocolul Opțional la Convenția împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante

³² <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=353245>

nu funcționează din cauza realizării anevoioase a reformei instituționale a oficiului Avocatului Poporului.

Traficul de ființe umane

Monitorizate: 4 acțiuni (2 – măsurabile, 2 – nemăsurabile), din care 0 - realizate, 1 – nerealizată, 3 – în proces de realizare.

Progrese:

- Nu pot fi constatate progrese, nefiind realizate cele patru acțiuni ajunse la scadență.

Restanțe și probleme:

- Republica Moldova continuă să fie o țară sursă pentru bărbați, femei și copii supuși traficului de persoane și pentru muncă forțată. În pofida eforturilor semnificative depuse în ultimii ani, Guvernul Moldovei nu respectă pe deplin standardele pentru eliminarea traficului de persoane³³. Astfel victimele traficului de ființe nu au întotdeauna acces la resurse și servicii suficiente, inclusiv la asistență juridică și psihologică; iar cei care se fac vinovați de trafic nu sunt trași la răspundere.

Politica audiovizuală și mass-media

Monitorizate: 14 acțiuni din care 7 - realizate, 2 – nerealizate, 5 – în proces de realizare. Din totalul de 39 acțiuni planificate pentru acest domeniu, 28 sunt măsurabile iar 11 nemăsurabile.

Progrese:

- Consiliul Coordonator al Audiovizualului (CCA) a elaborat așa cum prevede PNAA două concepții privind reflectarea campaniilor electorale în instituțiile audiovizualului din Republica Moldova, una dedicată alegerilor parlamentare din 30 noiembrie 2014, și una pentru alegerile locale generale din 14 iunie 2015.
- A fost aprobată completarea Codului de conduită al radiodifuzorilor, cu dimensiunea de gen (în decembrie 2014). Noile prevederi obligă radiodifuzorii să asigure în programele lor o reprezentare echilibrată a femeilor și bărbaților, inclusiv a opiniei acestora și a participării lor în calitate de formatori de opinie. De asemenea, radiodifuzorii trebuie în continuare să promoveze reprezentarea fără stereotipuri a rolului femeilor și bărbaților, să evite publicitatea și imaginile sexiste, limbajul și conținutul care ar putea duce la discriminarea pe bază de sex sau susceptibile de incitare la ură și violență de gen.
- A fost aprobată o decizie a CCA prin care posturile TV, aflate sub jurisdicția Republicii Moldova, sunt obligate să interpreteze zilnic în limbajul mimico-gestual sau prin titrare sincron cel puțin un buletin de știri din orele de maximă audiență. În acest fel se vor îmbunătăți condițiile de acces ale persoanelor cu deficiențe de auz la emisiunile TV.
- În domeniul cultură, menționăm adoptarea de către Parlamentul Republicii Moldova a Legii 60/2015 pentru ratificarea Acordului între Republica Moldova și Uniunea Europeană privind participarea Republicii Moldova la „Europa Creativă”: Programul UE pentru sectoarele culturale și creative, și cu privire la cooperarea între Republica Moldova și Uniunea Europeană în sub-programul „Media” al Programului „Europa Creativă”. Prin acest acord, republica Moldova devine

³³ Conform Raportului Departamentului de Stat al SUA, 2014, http://www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/2014/?utm_source=NEW+RESOURCE%3A+Trafficking+in+Persons+Report+2014&utm_campaign=2014.07.16+NEW+RESOURCE%3A+Trafficking+in+Persons+Report+2014+&utm_medium=email

eligibilă de a accesa anual pînă în anul 2020 finanțările pentru proiecte culturale din sectoarele culturale și creative ale sub-programului “Cultura” și a anumitor activități din sub-programul “Media” ale Programului UE „Europa Creativă”. Un prin concurs de granturi pentru organizațiile din Moldova a fost lansat în august 2015.

Restanțe și probleme:

- Măsurile formulate în PNAA la capitolul cooperării în domeniul mass media nu sunt suficiente pentru atingerea priorităților de asociere stabilite prin Acordul de Asociere. Se recomandă ajustarea măsurilor de implementare astfel încît realizarea lor să asigure îndeplinirea obiectivelor și priorităților Acordului de Asociere Moldova-UE.
- Nu a fost inițiat procesul de elaborare și adoptare a propunerilor de modificare și completare a Codului audiovizualului în scopul armonizării legislației la Directiva 2010/13/UE privind coordonarea anumitor dispoziții stabilite prin acte cu putere de lege sau acte administrative în cadrul statelor-membre cu privire la furnizarea de servicii mass-media audiovizuale.

Drepturile copilului

Monitorizate: 26 acțiuni din care 2 - realizate, 3 – nerealizate, 21 – în proces de realizare. Din totalul de 39 acțiuni planificate pentru acest domeniu, 14 sunt măsurabile iar 25 nemăsurabile.

Progrese:

- Oficiul Central de Probațiune a elaborat și aplicat programe de probațiune pentru copii și metodologia de evaluare a performanței consilierilor de probațiune juvenilă.
- În vederea îmbunătățirii calității serviciilor juridice acordate de avocații publici în cazurile în care sunt implicați copii, au fost elaborate și adoptate 3 standarde de calitate a activității avocaților publici care acordă asistență juridică copiilor în conflict cu legea, copiilor victime și copiilor martori ai infracțiunilor. De asemenea, a fost adoptat un Regulament privind monitorizarea și evaluarea calității asistenței juridice calificate garantate de stat, care încă urmează să intre în vigoare.
- În anul de studii 2014-2015, Institutul Național al Justiției a organizat un curs opțional pentru judecători și procurori ”Justiția pentru copii”.

Restanțe și probleme:

- Nefuncționarea Consiliului Național pentru Protecția Drepturilor Copilului (CNPDC), care nu s-a întrunit în nicio ședință pe parcursul anului 2015. Ca urmare, a fost afectată realizarea mai multor acțiuni de care este responsabil CNPDC. Pentru a re-lansa activitatea CNPDC, acesta urmează să-și modifice componența, care nu mai este actuală, și să revină în responsabilitatea noului vice-prim ministru pe probleme sociale.
- Pînă în prezent, funcția Avocatului Poporului pentru drepturile copilului este una vacantă. Curtea Constituțională a declarat neconstituțională numirea ultimului avocat, pe motiv că nu a întrunit condițiile de eligibilitate, cum ar fi notorietatea în domeniul apărării și promovării drepturilor copilului. Această numire a fost criticată atît de opoziția parlamentară, cît și de societatea civilă în domeniul drepturilor copilului, ca fiind una politică.
- Întîrzie/este tergiversată elaborarea și adoptarea mai multor acte legislative și normative în domeniul drepturilor copilului. În special, este vorba de cadrul legal privind procedurile de cercetare și de soluționare a cauzelor copiilor aflați în conflict cu legea sub vîrsta răspunderii penale; planul de acțiuni pentru implementarea Programului de dezvoltare a educației incluzive în Republica Moldova pentru anii 2011-2020; planul de acțiuni privind implementarea primei etape a Strategiei naționale pentru protecția copilului pe anii 2014-2020 etc.

Recomandări:

- Relansarea cât mai urgentă a activității CNPDC;
- Numirea unui Avocat al poporului pe problemele drepturilor copilului în baza criteriilor de competență profesională.

Migrație și azil

Monitorizate: 26 acțiuni din care 6 - realizate, 5 – nerealizate, 15 – în proces de realizare. Din totalul de 38 acțiuni planificate pentru acest domeniu, 22 sunt măsurabile iar 16 nemăsurabile.

Progrese:

- A fost elaborată cea de-a treia ediție a Raportului privind Profilului Migrațional Extins al Republicii Moldova pentru anii 2008-2013. Raportul a fost elaborat de Biroul Migrație și Azil al Ministerului Afacerilor Interne, în strânsă colaborare cu membrii Grupului Tehnic de Lucru interinstituțional (MTIC, MAI, BNS, MAEIE, MMPSF, MS, MEd.)
- Au fost elaborate metodologii și ghiduri pentru îmbunătățirea procedurilor de azil legate de: cercetarea informației din țările de origine a solicitanților de azil, examinarea dosarelor de azil, inclusiv a minorilor neînsoțiți, de analiză a riscurilor în domeniul migrației și azilului;
- Au continuat acțiunile de ajustare a cadrului regulator național de prevenire a migrației ilegale la standardele UE. MAI a aprobat 2 instrucțiuni interne privind combaterea șederii ilegale a străinilor și elaborat 2 proiecte de HG pentru modificarea regulamentului Centrului de Plasament Temporar al Străinilor și al regulamentului privind returnarea, expulzarea și readmisia străinilor.
- A fost implementat un nou concept de ghișeu unic de documentare a străinilor și re-deschis Ghișeul unic modernizat din sediul central al Biroului Migrație și Azil, mun. Chișinău.
- Institutul Național de Justiție a organizat instruirea judecătorilor și procurorilor în materie de migrație și azil.

Restanțe și probleme:

- Este tergiversată transpunerea standardelor internaționale și europene în procedura națională de azil. În particular, nu a fost aprobată Legea nr. 270-XVI din 18 decembrie 2008 privind azilul în Republica Moldova.
- Nu a fost elaborat acordul interinstituțional pentru implementarea eficientă a cadrului legal în domeniul integrării străinilor.
- Întârzie aprobarea noului model de documente de călătorie pentru refugiați și beneficiarii de protecție umanitară.

Recomandări:

- Aproximarea Legii nr. 270-XVI din 18 decembrie 2008 privind azilul în Republica Moldova la legislația UE și cele mai bune practice europene.
- Este necesară urgentarea procesului de aprobare/eliberare a noului model de documente de călătorie pentru refugiați și beneficiarii de protecție umanitară.

Cooperarea cu societatea civilă

Monitorizate: 10 acțiuni din care 2 - realizate, 0 – nerealizate, 8 – în proces de realizare. Din totalul de 10 acțiuni planificate pentru acest domeniu, 2 sunt măsurabile, iar 8 nemăsurabile.

Progrese:

- Au fost realizate de către MTS în strânsă colaborare cu societatea civilă mai multe măsuri pentru buna implementare a legii voluntariatului, cum ar fi: inițierea procesului de atribuire a statutului de instituție-gazdă a activității de voluntariat; elaborarea curriculumului pentru instruirea coordonatorilor de voluntariat, elaborarea unui proiect al Codului de Etică al Voluntarului.

- Extinderea numărului de ministere care au preluat interfața "particip.gov.md" pe paginile sale web, promovind și facilitând participarea organizațiilor societății civile la procesul decizional. De menționat, totuși, că acest mecanism inovator planificat a fi realizat pînă la sfîrșitul anului 2014, fusese lansat în 2012.

Restanțe și probleme:

- Restanțe nu au fost înregistrate, însă cooperarea dintre Guvern și societatea civilă este tot mai mult marcată de formalism.
- În prezent nu există o autoritate publică responsabilă de dezvoltarea voluntariatului, desemnată prin document oficial, ceea ce creează dificultăți în implementarea Legii Voluntariatului.
- Este tergiversată aprobarea Proiectului de HG privind rambursarea cheltuielilor voluntarilor aferente activității de voluntariat, elaborat de MTS cu suportul societății civile.

Dialogul politic și reformele

Monitorizate: 23 acțiuni (12 – măsurabile, 11 – nemăsurabile), toate - în proces de realizare.

Progrese:

Consolidarea cooperării și a dialogului între părți cu privire la securitatea internațională. În cadrul principalelor foruri internaționale, în special în cadrul Adunării Generale ONU, ministrul Afacerilor Externe și Integrării Europene a subliniat că Moldova contribuie la depășirea provocărilor, la promovarea păcii și stabilității în Europa prin adoptarea măsurilor concrete de susținere a ONU, UE și NATO în acest sens. Astfel, Moldova a contribuit cu participarea a 41 de militari la misiunea KFOR din Kosovo, condusă de NATO sub autoritatea Consiliului de Securitate a ONU³⁴. În cadrul celei de a XXI-a reuniuni a Consiliului Ministerial OSCE din 4-5 decembrie 2014, de la Basel, în alocuțiunea³⁵ sa ministrul Afacerilor Externe și Integrării Europene a exprimat punctul de vedere al Republicii Moldova privind consolidarea securității europene:

- **criza sistemul securității europene** este cauzată de promovarea intereselor naționale în detrimentul principiilor și regulilor internaționale stipulate în Actul Final de la Helsinki și alte documente fundamentale. Republica Moldova sprijină necesitatea avansării substanțiale a dialogului în cadrul Procesului "Helsinki+40", axat pe consolidarea rolului OSCE.
- **soluționarea crizei din regiunile de est ale Ucrainei** trebuie să aibă loc cu suportul eforturilor OSCE. Trebuie evitată apariția unui nou conflict înghețat în estul Ucrainei. Soluția politică viabilă urmează a fi bazată pe principiile suveranității și integrității teritoriale a Ucrainei, în cadrul frontierelor sale recunoscute la nivel internațional.
- **reglementarea conflictului transnistrean** trebuie să fie realizată în baza unei soluții politice cuprinzătoare cu respectarea suveranității și integrității teritoriale a Republicii Moldova, cu identificarea unui statut special pentru regiunea transnistreană. Este necesară depășirea blocajelor în procesul de negocieri în formatul 5+2.
- **retragerea forțelor militare ale Federației Ruse** din raioanele de Est ale Republicii Moldova trebuie finalizată în conformitate cu angajamentele internaționale.

³⁴ Discursul ministrului Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova în cadrul celei de a 69-a sesiuni a Adunării Generale ONU din 25 septembrie 2015, http://www.un.org/en/ga/69/meetings/gadebate/pdf/MD_en.pdf
³⁵ <http://www.mfa.gov.md/discursuri-si-alocutiuni/499684/>

Reforma internă

Monitorizate: 39 acțiuni (18 – măsurabile, 21 – nemăsurabile), toate - în proces de realizare.

Progrese:

Adoptarea proiectului de lege cu privire la finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale. Parlamentul a adoptat la 9 aprilie 2015 Legea nr.36³⁶ și Legea nr.61³⁷, prin care s-au introdus amendamente la Codul electoral și la alte cinci coduri și legi ce se referă la alegeri și subiecții electorali: Codul penal, Codul contravențional, Codul audiovizualului, Legea Curții de Conturi și Legea privind partidele politice. Principalele amendamente se referă la lărgirea competențelor Comisiei Electorale Centrale (CEC) și la finanțarea campaniilor electorale ale concurenților electorali. Lărgirea competențelor CEC a fost necesară pentru asigurarea controlului riguros asupra provenienței resurselor financiare ale partidelor și a finanțării campaniilor concurenților electorali.

Modificările referitoare la finanțarea campaniilor electorale au fost introduse în Capitolul IV al Codului electoral, care anterior se referea doar la asigurarea materială a campaniilor electorale. Principalele modificări se referă la:

- îmbunătățirea modalității de raportare a cheltuielilor în campania electorală. Este reglementată detaliat (Articolul 38²) procedura de raportare la CEC a finanțării de către concurenții electorali a propriilor campanii;
- finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale doar din resurse financiare *“provenite din activitatea de muncă, de întreprinzător, științifică sau din cea de creație, desfășurată pe teritoriul Republicii Moldova”* (art. 38, (1)). Este interzisă *“finanțarea ori susținerea materială sub orice formă, directă și/sau indirectă, a activității partidelor politice, a campaniilor electorale/ concurenților electorali de către... persoanele fizice cetățeni ai Republicii Moldova din veniturile obținute în afara țării”* (Articolul 38, alineatul (3), litera c);
- plafonarea donațiilor din partea persoanelor fizice și juridice în contul “Fond electoral”. Pentru o campanie electorală donațiile din partea persoanelor fizice și juridice *“constituie 200 și, respectiv, 400 de salarii medii lunare pe economie stabilite pentru anul respectiv”* (art. 38, alin. (2), lit. e);
- permisiunea de a colecta resurse financiare în numerar (art. 38, alin. (3), lit. h). Interzicerea pentru persoanele juridice de a face donații în numerar, având dreptul doar de a *“vira mijloace bănești pe contul «Fond electoral» numai prin transfer, împreună cu o notă informativă despre inexistența cotei de stat, străine sau mixte în capitalul social și cu o declarație pe propria răspundere privind lipsa restricțiilor prevăzute”*;
- finanțarea partidelor politice din bugetul de stat. *“Au dreptul să primească anual finanțare de la bugetul de stat prin intermediul Comisiei Electorale Centrale, în baza unui regulament aprobat de aceasta. Cuantumul alocațiilor pentru acest scop se aprobă în legea bugetară anuală, cota procentuală constituind nu mai mult de 0,2% din veniturile bugetului de stat, cu excepția veniturilor cu destinație specială prevăzute de legislație, și se distribuie după cum urmează: a) 50% – partidelor politice proporțional cu performanțele obținute în alegerile parlamentare; b) 50% – partidelor politice proporțional cu performanțele obținute în alegerile locale generale”* (Articolului 27 din Legea privind partidele politice).

Restanțe și probleme:

³⁶ <http://lex.justice.md/md/358046/>

³⁷ <http://lex.justice.md/md/358050/>

Modificarea legislației cu privire la finanțarea campaniilor electorale și a partidelor politice de la bugetul de stat are parte de revers negativă:

- interzicerea utilizării resurselor financiare, obținute legal, prin muncă peste hotare, poate afecta interesele legitime a mai bine de o jumătate de milion de moldoveni (~20% din cetățenii cu drept de vot) care muncesc peste hotare, dar nu-și vor putea folosi resursele câștigate din activitatea legală pentru a-și finanța, eventual, propriile campanii electorale în calitate de candidat independent la funcția de deputat sau la funcția de primar sau consilier local. Potrivit rapoartelor observatorilor naționali la alegeri cele mai grave încălcări provin de la partidele politice bogate, reprezentate în Parlament, și nu de la simplii cetățeni aflați la muncă peste hotare;
- plafonarea donațiilor din partea persoanelor fizice și juridice în contul “Fond electoral” este excesiv de înaltă. Este de remarcat că plafonarea donațiilor a fost mărită de tocmai 10 ori față de nivelul fixat în proiectul legii. Ținând cont de faptul că în 2015 salariul mediu lunar pe economie este de aproximativ 2500 lei, putem calcula că modificările legislației electorale permit persoanelor fizice să susțină campaniile electorale ale concurenților cu sume bănești de pînă la o jumătate de milion de lei (~\$25 mii), iar celor juridice — pînă la un milion de lei (~\$50 mii). În țări cu democrații avansate plafonarea se face, de asemenea, destul de precis, stabilindu-se cuantumul donațiilor pentru partide și pentru campaniile electorale ale acestora, pornind de la mărimea salariului mediu pe țară. Numai că donațiile sunt, de obicei, comensurabile cu salariul mediu, depășindu-l doar de cîteva ori, dar nicidecum de 200 de ori, ca în cazul Republicii Moldova. Se poate concluziona că amendamentele adoptate de Parlamentul Republicii Moldova au avut menirea să justifice o practică existentă, reflectată în rapoarte financiare ale concurenților electorale, care indică că zeci de aderenți partinici cu salarii anuale declarate de ~20 mii lei fac în timpul campaniilor electorale donații partidelor ce depășesc de 10 ori salariul anual;
- permisiunea de a colecta resurse financiare în numerar (art. 38, alin. (3), lit. h) poate produce confuzii inexistente anterior. Donații în numerar au dreptul să facă doar persoanele fizice, dar amendamentele nu sugerează în niciun fel ce pot face partidele cu donațiile în numerar. Din textul legii reiese că donațiile în numerar nu pot fi utilizate pentru campania electorală a concurenților, decît dacă acestea sunt transferate pe contul partidului iar ulterior în Fondul Electoral: *“Toate cheltuielile pentru campania electorală se efectuează din mijloacele de pe contul cu mențiunea «Fond electoral»”* (articolului 38, alin. (4)), iar *“concurentul electoral care nu-și deschide un cont la bancă cu mențiunea «Fond electoral»... desfășoară doar activități de campanie sau promovare electorală ce nu implică cheltuieli financiare”* (art. 38, alin. (2), lit. c)). Concluzia ce se impune este că banii donați în numerar partidelor trebuie depuși pe contul acestora, în “Fondul electoral”, însă nu se poate garanta că partidele vor proceda anume așa, mai cu seamă că donațiile în numerar nu cad sub incidența plafonării, iar potrivit observatorilor electorali - partidele preferă să opereze în alegeri cu resurse financiare în numerar;
- reactualizarea finanțării partidelor politice de la bugetul de stat, introdusă în legislație încă în decembrie 2007 și amînată, deși necesară în principiu, este efectuată într-o situație inoportună. În 2015 Republica Moldova a intrat într-o criză economică, financiar-bancară și politică generată de scandaluri de corupție, cu implicarea a partidelor parlamentare, rating-ul de încredere al cărora este de aproximativ 10%. Utilizare a 0,2% din bugetul de stat pentru finanțarea partidelor cu imaginea compromisă, în perioada în care Republica Moldova intră în recesiune economică din cauza activității inadecvate a partidelor este puțin probabil să fie agreată de către cetățeni.

Neajunsurile menționate urmează a fi înlăturate. Revenirea la ideea finanțării partidelor de la bugetul de stat ar trebui să aibă loc după depășirea recesiunii și a crizei economice. De asemenea, trebuie revăzute criteriile de finanțare a partidelor de la bugetul de stat.

- Elaborarea proiectului de modificare a Constituției Republicii Moldova în partea ce ține de componența și criteriile de selectare a judecătorilor Curții Constituționale nu a fost realizată. Autoritățile moldovene nu au informat opinia publică despre acțiunile întreprinse în vederea elaborării și adoptarea proiectului de modificare a Constituției în partea ce ține de componența și criteriile de selectare a judecătorilor Curții Constituționale. Discuții publice pe marginea acestei probleme au demarat ca urmare a Apelului³⁸ unui grup de organizații civice, referitor la: necesitatea organizării unui concurs public pentru numirea judecătorilor la Curtea Constituțională; elaborarea procedurilor pentru ca concursul să fie echitabil, transparent, cu depunerea dosarelor de către candidați, audierea publică a acestora, adoptarea unei hotărâri care să indice motivele pentru care a fost selectat un candidat și nu au fost selectați ceilalți, precum și publicarea acestei hotărâri.
- Ca soluție intermediară, pînă la modificarea Constituției, a fost solicitată modificarea Legii cu privire la Curtea Constituțională, pentru a introduce în lege obligativitatea organizării concursurilor publice și echitabile pentru selectarea judecătorilor la Curtea Constituțională. Inițiativa organizațiilor civice privind reforma Curții Constituționale a avut la bază prevederile PNA pentru 2014 și Strategia de reformă a Sectorului Justiție³⁹ (SRSJ), pentru perioada 2011-2016, care prevedea acțiuni importante pentru reformarea Curții Constituționale. Reacția autorităților⁴⁰ la apelul organizațiilor civice a fost exprimată de Ministerul Justiției, care a invocat necesitatea modificării articolului 20 al Legii cu privire la Curtea Constituțională, precum și a altor legi, deși organizarea concursurilor publice pentru ocuparea funcției de judecător la CC necesită, de fapt, manifestarea voinței din partea autorităților. Problema în cauză este de importanță majoră, întrucît procesul de depolitizare a instituțiilor de ocrotire a normelor de drept și de reglementare poate fi realizat prin procedurile invocate în apelul menționat al organizațiilor civice.
- Nu au fost elaborat nici proiectul de modificare a Constituției Republicii Moldova în partea ce ține de termenul inițial de numire a judecătorilor și selectarea judecătorilor Curții Supreme de Justiție, precum și în vederea concretizării rolului Consiliului Superior al Magistraturii în procesul de autoadministrare a sistemului judecătoresc, componenței și competențelor acestuia. De asemenea, nu a fost elaborat proiectul de modificare a actelor legislative necesare implementării modificărilor operate în Constituția Republicii Moldova.

Politica externă și de securitate

Monitorizate: 8 acțiuni (5 – măsurabile, 3 – nemăsurabile), toate - în proces de realizare.

Progrese:

- A fost elaborat proiectul legii privind participarea Republicii Moldova la misiunile internaționale. Scopul declarat al proiectului constă în asigurarea îndeplinirii angajamentelor Republicii Moldova asumate în cadrul Cartei ONU, tratatelor încheiate cu Uniunea Europeană, cu alte organizații internaționale și state străine, care să contribuie la menținerea păcii, securității și stabilității internaționale, supremației legii, respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, dezvoltarea și buna funcționare a statelor;
- Consiliul UE a decis lansarea negocierilor cu Republica Moldova pe marginea Acordului privind procedurile de securitate pentru schimbul informațiilor clasificate. Responsabilități în domeniul schimbului informațiilor clasificate au fost asumate în cadrul Planului de Acțiuni al Parteneriatului Republica Moldova –NATO pentru anii 2014-2016⁴¹, adoptat prin Hotărîrea nr.641, la 30 iulie 2014.

Restanțe și probleme:

Acțiunile referitoare la crearea cadrului normativ privind aplicarea măsurilor restrictive internaționale nu au fost realizate. Autoritățile nu au raportat nimic în privința acțiunilor întreprinse.

³⁸ <http://crjm.org/wp-content/uploads/2014/10/2014-10-02-apel-alegere-judecator-CC-de-Guvern.pdf>

³⁹ <http://www.justice.gov.md/map.php?l=ro&idc=420>

⁴⁰ <http://crjm.org/wp-content/uploads/2014/10/Raspuns-MJ.pdf>

⁴¹ http://www.mfa.gov.md/img/docs/2014-2016_ipap_ro.pdf

Prevenirea conflictelor și gestionarea crizelor

Monitorizate: 9 acțiuni (7 – măsurabile, 2 – nemăsurabile), toate - în proces de realizare.

Progrese:

- A fost elaborat proiectul legii privind Serviciul Național de Informații⁴², care urmează să devină autoritatea publică autonomă specializată în domeniul asigurării securității naționale. Serviciul va avea misiunea să organizeze și să execute activități pentru culegerea, verificarea, evaluarea, păstrarea și valorificarea informațiilor necesare cunoașterii, prevenirii și contracarării oricăror acțiuni care constituie sau ar putea constitui riscuri și amenințări la adresa securității naționale. Potrivit proiectului activitatea Serviciului va fi coordonată de către Președintele Republicii Moldova și va fi supusă controlului parlamentar;
- A fost elaborat proiectul legii privind Concepției securității informaționale⁴³ a Republicii Moldova. Adoptarea Concepției este determinată de necesitatea protecției intereselor persoanelor, societății, statului în domeniul informațional, gravitatea și multitudinea pericolelor la adresa securității informaționale în societatea modernă, de necesitatea menținerii unui echilibru între interesele persoanelor, societății și statului pentru asigurarea securității informaționale. Concepția securității informaționale a Republicii Moldova (reprezintă un sistem integrat de opinii referitoare la scopurile, sarcinile, principiile și direcțiile de bază ale activității de asigurare a nivelului necesar de securitate informațională și de protecție a informației în Republica Moldova);
- A fost elaborat proiectul legii cu privire la activitatea contrainformativă și activitatea informativă externă⁴⁴. La elaborarea proiectului dat au fost consultate și implementate Hotărârile Curții Europene pentru Drepturile Omului pe cauze relevante, a căror sinteză a fost expusă în literatura de specialitate.
- A fost elaborat proiectul Strategiei Militare⁴⁵ a Republicii Moldova, avînd în vedere și inițierea procesului de elaborare a unei noi Strategii de securitate națională, precum și demararea a implementării fazei I a pachetului Defence Capability Building (DCB) care prevede asistență în elaborarea Strategiei Naționale de Apărare, evaluării riscurilor și pericolelor cu caracter militar în adresa securității naționale⁴⁶;
- S-a inițiat procesul de revizuire și elaborare a *proiectului de Lege pentru republicarea Legii nr. 345-XV din 25 iulie 2003 cu privire la apărarea națională*. S-au efectuat rectificări la compartimentul de organizare a sistemului actual de apărare națională, fiind introduse prevederi noi la capitolul dedicat planificării apărării naționale. Proiectul urmărește conturarea și instituționalizarea sistemului național de apărare prin crearea unui mecanism integrat de planificare a apărării naționale, consolidarea capacităților de management al securității și apărării naționale în situații de criză, precum și revizuirea structurii, atribuțiilor, responsabilităților autorităților din cadrul sistemului de securitate și apărare națională.

⁴² <http://www.sis.md/ro/transparenta-decizionala/proiectul-legii-privind-serviciul-national-informatii-al-republicii-moldova>

⁴³ http://www.sis.md/sites/default/files/transparenta/legea_privind_aprobarea_conceptiei_si_rm.pdf

⁴⁴ <http://www.sis.md/ro/transparenta-decizionala/nota-informativa-proiectul-legii-privind-activitatea-contrainformativa-si>

⁴⁵ http://www.army.md/inf/Strategia%20militara%20a%20RM%2020%2012%202013_2160.pdf

⁴⁶ http://www.particip.gov.md/public/documente/133/anexe/ro_1318_SM-a-RM-slide-si-text-si-pdf.pdf

Stabilitatea regională

Monitorizate: 13 acțiuni (0 – măsurabile, 13 – nemăsurabile), toate - în proces de realizare.

Progrese:

- Dialogului cu reprezentanții Tiraspolului și partenerii internaționali implicați în procesul de reglementare a conflictului transnistrean (formatul „5+2” – OSCE, Federația Rusă, Ucraina, UE și SUA) s-a soldat cu semnarea a două decizii protocolare între Chișinău și Tiraspol :
 - privind principiile reluării plenare a circulației trenurilor marfare prin regiunea transnistreană (14 martie 2015);
 - privind mecanismul de cooperare a agențiilor de asigurări auto pe ambele maluri ale Nistrului (10 aprilie 2015);
- În documentul intitulat „Note informative din partea partenerilor de dezvoltare ai Moldovei”⁴⁷ partenerii de dezvoltare ai Republicii Moldova și-au exprimat viziunea pe termen scurt și mediu asupra procesului de reglementare transnistreană.
- În cadrul efortului de consolidare a cooperării cu UE, Consiliul Europei și alți parteneri externi în cadrul programului „Măsuri de consolidare a încrederii dintre cele două maluri ale râului Nistru”, Biroul pentru Reintegrare a participat la selectarea a 10 proiecte elaborate de organizații civice pentru consolidarea măsurilor de încredere între cele două maluri ale Nistrului prin dezvoltarea infrastructurii sociale, finanțate de UE și UNDP. Consolidarea măsurilor de încredere a fost tema unui șir de conferințe, seminare și întâlniri organizate sub egida UE, Consiliului Europei și OSCE.
- Crearea condițiilor de dezvoltare a comerțului între agenții economici de pe cele două maluri ale Nistrului a asigurat:
 - volumul total al importului în Transnistria a constituit \$1634 milioane, dintre care importul declarat organelor vamale ale Republicii Moldova - \$171,5 milioane, volumul importului prin segmentul transnistrean al hotarului moldo-ucrainean - \$837,8 milioane; importul gazelor naturale - \$626,5 milioane.
 - volumul schimbului comercial dintre cele două maluri ale Nistrului în 2014 a fost de \$104017,7 mii. Pe malul drept al Nistrului au fost realizate mărfuri transnistrene în sumă de \$63370 mii, iar în sens invers - \$40667 mii. În 2015 comerțul regiunii transnistrene s-a dezvoltat în același regim ca și în 2014, proporțiile fiind influențate de efectele crizei ucrainene.
 - a fost prelungit până la 31 decembrie 2015 regimul preferințelor comerciale autonome cu UE pentru regiunea transnistreană.
- În 2014 autoritățile vamale ale Republicii Moldova au eliberat 1981 certificate de origine a mărfurilor pentru exportatorii transnistreni pe piața europeană, în cadrul preferințelor comerciale autonome extinse pentru regiunea transnistreană până la 31 decembrie 2015.
 - În cadrul celei de a 23-a reuniuni a Consiliului Consultativ al EUBAM din 9 octombrie 2014 au fost discutate rapoartele privind securitatea transfrontalieră, procesul de demarcare a hotarului și fluxurile de pasageri; și privind pregătirea pentru reluarea circulației trenurilor marfare prin regiunea transnistreană.

⁴⁷ <http://infoeuropa.md/files/note-informative-din-partea-partenerilor-de-dezvoltare-ai-moldovei.pdf> , pagina 38

Armele de distrugere în masă

Monitorizate: 10 acțiuni (2 – măsurabile, 8 – nemăsurabile), toate - în proces de realizare.

Progrese:

- Republica Moldova a continuat implementarea angajamentelor pe dimensiunea prevenirii și combaterii proliferării armelor de distrugere în masă. În semestrul I al anului 2015, reprezentanții Marelui Stat Major al Armatei Naționale a participat la un șir de evenimente dedicate implementării inițiativei UE privind Centrele de Excelență de diminuare a pericolelor cauzate de substanțe și materiale chimice, bacteriologice, radiologice și nucleare, instruire în domeniul „Conștientizării privind riscurile CBRN”; instruirii operatorilor programului de analiză CBRN; rolului Armatei Naționale în situații de criză CBRN la nivel național precum și identificarea noilor programe de asistență pentru subunitățile de apărare NBC ale Armatei Naționale”; elaborării proiectului Strategiei Naționale CBRN și discutarea proiectelor de asistență externă în domeniul CBRN pentru Republica Moldova.

Armele de calibru mic și armamentul ușor și controlul exporturilor de arme convenționale

Monitorizate: 12 acțiuni (7 – măsurabile, 5 – nemăsurabile), toate - în proces de realizare.

Progrese:

- Guvernului a adoptat Hotărârea nr. 293 din 23.04.2014 prin care a aprobat Regulamentul cu privire la regimul armelor și al munițiilor cu destinație civilă⁴⁸.
- În 2015 a fost acceptat accesul la portalul portalul iARMS (*INTERPOL Illicit Arms Records and tracing Management System*) al OIPC Interpol în scopul schimbului informațional și cooperării investigative între organele de aplicare a legii privind circulația ilicită a armelor de foc la nivel internațional, precum și a armelor ilicite care au fost utilizate în comiterea infracțiunilor. Accesul se realizează prin intermediul canalului securizat de legătură, aflat la dispoziția Centrului de cooperare polițienească al Inspectoratului General de Poliție al MAI.
- La 28 mai 2015 Parlamentul a ratificat Tratatul privind Comerțul cu Arme, adoptat de Adunarea Generală ONU la New York pe data de 2 aprilie 2013. Astfel, Republica Moldova urmează să:
 - instituie și să mențină sisteme naționale eficiente de control a exportului, importului, tranzitului și activităților intermediare a opt categorii de arme și a munițiilor.
 - mențină evidența autorizațiilor de export a armelor convenționale pentru o perioadă de 10 ani, precum și prezentare anuală a rapoartelor despre acestea⁴⁹.

Cooperarea internațională în lupta împotriva terorismului

Monitorizate: 17 acțiuni (3 – măsurabile, 14 – nemăsurabile), toate - în proces de realizare.

Progrese:

- În procesul de ajustare a cadrului legislativ în vederea definirii actelor de terorism în conformitate cu cele mai bune practici europene și internaționale Ministerul Apărării, în cooperare cu Centrul Antiterorist al SIS al RM, a elaborat și aprobat *Nomenclatorul național al principalelor obiective de*

⁴⁸ <http://lex.justice.md/md/352736/>

⁴⁹ <http://parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelegislative/tabid/61/LegislativId/2666/language/en-US/Default.aspx>

importantă vitală, unde sunt incluse și obiective aflate în gestiunea Ministerului Apărării. Astfel, în baza acestui Nomenclator au fost elaborate și aprobate pașapoartele antiteroriste în scopul asigurării procesului de realizare eficientă a ansamblului de măsuri de protecție antiteroristă.

Prevenirea și combaterea criminalității organizate, a corupției și a altor activități ilegale

Monitorizate: 17 acțiuni (3 – măsurabile, 14 – nemăsurabile), toate - în proces de realizare.

Progrese:

- A fost semnat Acordul de cooperare Operațională și Strategică dintre Moldova și Europol. Ca urmare a semnării Acordului Republica Moldova a devenit parte a Comunității Europene a Poliției care luptă cu terorismul și crima organizată în întreaga lume⁵⁰, iar Ministerul Afacerilor Externe va avea acces extins la bazele de date Europol, precum și o colaborare mult mai strânsă între angajații celor două instituții; acces extins și complet la informația pe care o colectează Europolul și, de asemenea, va contribui cu informație; operațiuni specifice comune pentru combaterea crimei organizate, a traficului de ființe umane, produse contrafăcute, țigări, alcool, de combatere a crimei organizate internaționale, a crimelor cibernetice, a traficului de substanțe periculoase.
- Poliția Republicii Moldova va asista colegii europeni pe domenii specifice țărilor Europei de Est, cum ar fi lupta cu „hoții în lege”.

Cooperare judiciară

Monitorizate: 3 acțiuni (1 – măsurabile, 2 – nemăsurabile), toate - în proces de realizare.

Progrese:

- La 10 iulie 2014 a fost semnat Acordul de cooperare dintre Republica Moldova și Eurojust⁵¹. Acordul de cooperare reglementează o cooperare mai strânsă și prevede:
 - schimbul de informații operaționale, inclusiv date cu caracter personal, în conformitate cu normele privind protecția datelor Eurojust;
 - posibilitatea pentru Republica Moldova de a detașa un procuror de legătură la Eurojust și pentru Eurojust pentru a delega un magistrat de legătură în Republica Moldova;
 - participarea Republicii Moldova la proiecte din statele membre care au primit finanțare din partea Comisiei Europene;
 - cooperarea cu statele terțe ca posibilitate esențială în combaterea crimei organizate transfrontaliere și a terorismului⁵².

⁵⁰ http://www.realitatea.md/acord-de-colaborare-mai-europol-cum-vor-contribui-poli-i-tii-moldoveni-la-asigurarea-pacii-in-europa_13388.html

⁵¹ EUROJUST – agenție a Uniunii Europene care coordonează acțiunile autorităților competente din statele membre în domeniul cooperării judiciare împotriva formelor grave ale criminalității

⁵² <http://infoeuropa.md/judiciar/eurojust-si-republica-moldova-au-semnat-un-acord-de-cooperare/>

Monitorizarea componentelor economice

Dreptul societăților comerciale, contabilitate și audit și guvernanta corporativă

Din totalul de acțiuni preconizate pentru perioada monitorizată: 2 – în proces de realizare, 1 - lipsește informația.

Progrese:

- Armonizarea legislației naționale în domeniul societăților comerciale (Legea nr. 106 din 28.05.2015) cu legislația europeană: (1) Directiva 77/91/EEC privind coordonarea, în vederea echivalării, a garanțiilor impuse societăților comerciale în statele membre, (2) Directiva 78/855/EEC privind fuziunile societăților comerciale pe acțiuni, (3) Directiva 82/891/EEC privind divizarea societăților comerciale pe acțiuni, (4) Directiva 89/666/EEC privind publicitatea sucursalelor înființate într-un stat membru de anumite forme de societăți comerciale care intră sub incidența legislației unui alt stat.
- Prezentarea spre consultări publice a Regulamentului cu privire la modul de selectare a societăților de audit și termenii de referință pentru auditarea situațiilor financiare anuale ale întreprinderilor de stat și societăților pe acțiuni în care cota statului depășește 50% din capitalul social.
- Inițierea procesului de monitorizare a Legii insolvenței nr. 149 din 29.06.2012 în vederea identificării deficiențelor în aplicarea legii date.
- Lansarea proiectului „Consolidarea capacității Băncii Naționale a Moldovei în domeniul reglementării și supravegherii bancare în contextul cerințelor Uniunii Europene” (1,2 mil. euro). Acesta prevede fortificarea cadrului de supraveghere prudentială a autorităților de supraveghere bancare, precum și sporirea capacității instituționale și administrative a BNM în vederea asigurării bunei funcționări a sistemului bancar.
- Aprobarea Planului de acțiuni privind implementarea Strategiei de dezvoltare a sectorului IMM pentru anii 2015-2017 care include obiective precum: reducerea barierei administrative și a costurilor, dezvoltarea schemelor inovative de finanțare, atragerea creditelor pe termen lung, dezvoltarea și promovarea educației și culturii antreprenoriale, promovarea proprietății intelectuale, facilitarea accesului pe piețele interne și externe, stimularea dezvoltării echilibrate și durabile a IMM-urilor etc. Totodată, Planul de acțiuni prevede acțiuni menite să promoveze activitatea antreprenorială în rândul femeilor și să asigure accesul lor la resursele financiare necesare pentru a desfășura activitate antreprenorială.

Restanțe și probleme:

- Incapacitatea instituțiilor statului, în particular a BNM, de a anticipa și a soluționa problemele din sistemul bancar, fapt ce a determinat devalorizarea a trei bănci – Banca de Economii, Banca Socială și Unibank (BEM, BS, UB), a căror active reprezintă circa 35% din activele întregului sistem bancar moldovenesc. Cauzele care au determinat criza din sistemul bancar numără⁵³: (i) administrarea defectuoasă în cadrul BEM în perioada pre-criză; (ii) schimbările obscure în structura acționariatelor BEM, BS și UB; (iii) nerespectarea principiilor de guvernanta corporativă în cadrul BEM, BS și UB; (iv) ingineriile financiare și sporirea artificială a capacității de creditare a BEM, BS și UB; și (v) reacția întârziată și neadecvată din partea BNM și a altor instituții relevante.

⁵³ Expert-Grup, Raportul de Stare a Țării 2015, 10 iulie 2015, <http://expert-grup.org/ro/biblioteca/item/1145-rst-2015&category=7>

Protecția consumatorilor

Din totalul de acțiuni preconizate pentru perioada monitorizată: 2 – în proces de realizare, 3 – lipsește informația.

Progrese majore:

- Inițierea procesului de armonizare a legislației naționale cu cea europeană: 1) Directiva 98/6/EC privind protecția consumatorului prin indicarea prețurilor produselor oferite consumatorilor, 2) Directiva 2005/29/EC privind practicile comerciale neloiale ale întreprinderilor de pe piața internă față de consumatori, 3) Directiva 2001/95/EC privind siguranța generală a produselor, 4) Directiva 93/13/EEC privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii, 5) Directiva 2002/65/EC privind comercializarea la distanță a serviciilor financiare de consum, 6) Directiva 2008/48/EC privind contractele de credit pentru consumatori.
- Modificarea Regulamentului de activitate a Agenției pentru Protecția Consumatorilor (APC), prin care au fost extinse competențele acesteia, în particular în privința petiționării (HG nr. 895 din 27 octombrie 2014).
- Aprobarea a 5 metodologii sectoriale de planificare a activității de control pentru o serie de organe de control responsabile de supravegherea pieței: (1) APC; (2) Inspectoratul Principal de Stat pentru Supravegherea Tehnică a Obiectelor Industriale Periculoase; (3) Inspectoratul Energetic de Stat; (4) Inspekția de Stat în Construcții; (5) Inspectoratul Ecologic de Stat.
- Desfășurarea activităților de sensibilizare a opiniei publice: (i) 60 vizite de consultări către reprezentanții intereselor consumatorilor, realizate de APC; (ii) 7 campanii de informare, 13 mese rotunde etc.
- Realizarea controalelor de state la agenții economici care plasează produse pe piață, fie prestează servicii: 1944 de controale planificate și inopinate. Printre principalele sancțiuni aplicate au fost: prescripții de înlăturare a neconformităților și prescripții de interzicere temporară a lotului. Totodată, au fost soluționate 1224 petiții, de asemenea, fiind acordată asistență juridică consumatorilor (439 de participări în instanța de judecată).
- Reducerea numărului controalelor de stat și aplicarea sporită a instrumentului de consiliere.

Restanțe și probleme:

- Persistă un număr sporit de neconformități în cazul agenților economici care livrează produse sau servicii consumatorilor. În urma controalelor efectuate de către APC, în circa 70% de cazuri au fost depistate neconformități cu legislația relevantă pentru protecția consumatorilor. Cele mai multe neconformități țin de: (i) marcarea neconformă (în limba de stat); (ii) lipsa bonului de casă/preț; (iii) neafișarea la vedere a informației; (iv) lipsa registrului de reclamații; (v) lipsa certificatelor de conformitate etc.
- Sunt raportate multiple cazuri de eschivare a agenților economici de la controalele efectuate de APC, totodată, APC se rezumă la desfășurarea controalelor planificate și mai puțin la controale inopinate (circa 10% din totalul controalelor).

Agricultura și dezvoltarea rurală

Din totalul de acțiuni preconizate pentru perioada monitorizată: 5 – realizate, 7 – în proces de realizare, 2 – realizate cu întârziere, 2 – lipsește informația.

Progrese:

- Definitivarea proiectului de modificare a Legii nr. 66-XVI din 27 martie 2008 privind protecția indicațiilor geografice (IG), denumirilor de origine (DO) și a specialităților tradiționale

garantate, prin care urmează să fie transpus Regulamentul UE nr. 1151/2012 privind sistemele din domeniul calității produselor agricole și alimentare.

- Aprobarea Reglementării Tehnice "Organizarea pieței vitivinicole" care prevede procedurile de înregistrare a agenților economici producători de produse cu IG, și DO, procedurile privind omologarea caietelor de sarcini „IG” și „DOP”, precum și sistemul de calitate a produselor IG și DOP (HG nr. 356 din 11 iunie 2015).
- Aprobarea Regulamentului cu privire modul de repartizare a mijloacelor fondului de subvenționare pentru producătorii agricoli pentru anul 2015 (610 milioane lei), care conține măsuri direcționate pentru implementarea priorităților Strategiei naționale de dezvoltare agricolă și rurală a Republicii Moldova 2014-2020 (HG nr. 352 din 10 iunie 2015).
- Aprobarea proiectului de lege pentru ratificarea Acordului de finanțare între Guvernul Republicii Moldova și Comisia Europeană privind implementarea Programului ENPARD Moldova – Suport pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (64 mil. euro). Desfășurarea consultărilor publice pe marginea obiectivelor ENPARD pentru reprezentanții societății civile din Zona de Nord, Sud și Centru a țării.
- Semnarea Acordului de finanțare suplimentară dintre Republica Moldova și Asociația Internațională pentru Dezvoltare în vederea realizării proiectului „Agricultura competitivă” (12 mil. dolari).
- Acordarea asistenței sectorului agricol din Moldova prin Sistemul de Granturi al Agenției de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA) în cadrul Programului pentru politici sectoriale ale Comisiei Europene „Stimularea Economică în Zonele Rurale”. Astfel, fondul de subvenționare a producătorilor agricoli a fost suplimentat cu 110.700 mii de lei din contul grantului acordat în contextul ENPARD.
- Prezentarea conceptului de Registru digital agricol (RDA), care prevede consolidarea resurselor informaționale agricole și eficientizarea activității în domeniu prin documentarea și asigurarea evidenței ramurilor, infrastructurii și resurselor agroindustriale. În baza RDA va fi facilitată oferirea serviciilor publice online către producătorii agricoli: acces online la formulare electronice și procesarea online a cererilor, acces la dosarele agenților economice, avizarea și eliberarea actelor permissive (de la ANSA) etc.
- Instituirea Sistemului Informațional Automatizat „Registru Vitivinicol al Republicii Moldova”.
- Adoptarea Strategiei Naționale de Dezvoltare agricolă și rurală 2014-2020 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia (iunie 2014).
- Consultarea Strategiei e-Agricultură ce stabilește obiectivele procesului de Transformare Electronică a sectorului agroindustrial, oferind o viziune unificată privind modernizarea serviciilor publice prestate cetățenilor, precum și eficientizarea activității Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare (MAIA), Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor (în continuare ANSA), precum și instituțiilor din subordine, folosind soluțiile Tehnologii informaționale și comunicații (TIC). Strategia pune bazele unei abordări sistemice asupra investițiilor inteligente în TIC și sporirii capacității decizionale din sectorul agroindustrial.
- Desfășurarea proiectului privind “Modernizarea serviciilor publice locale”, implementat de către GIZ, cu participarea autorităților publice locale de nivelul II și I (bugetul 23,8 mil.), care prevede: optimizarea infrastructurii pentru prestarea serviciilor (managementul deșeurilor solide, alimentarea cu apă și canalizare, eficiența energetică în clădirile publice, drumuri regionale și locale); consolidarea capacităților APL-urilor și a prestatorilor de servicii; îmbunătățirea capacităților de planificare și programare la nivel local.

Restanțe și probleme:

- Persistă probleme legate de gradul de transparență în acordarea subsidiilor de stat, dar și a asistenței internaționale, de către Agenției de Plăți și Intervenție pentru Agricultură.
- Procedurile de import a resurselor primare din UE și alte regiuni (semințe, fertilizanți etc.) sunt complicate și cuprind cerințe de înregistrare și testare ce pot dura peste 1 an.

- Capacități instituționale și operaționale limitate ale ANSA cu privire la controlul siguranței produselor alimentare, precum și lipsa atribuțiilor de inițiativă legislativă în domeniul siguranței alimentare pentru ANSA.
- Dotarea insuficientă a laboratoarelor responsabile de realizarea testărilor privind siguranța alimentară, dar și probleme legate de eficiența mecanismului de trasabilitate a animalelor.

Transporturi

Din totalul de acțiuni preconizate pentru perioada monitorizată: 7 – realizate, 5 – în proces de realizare.

Progrese:

- Adoptarea Codului Rutier (iulie 2014) reflectând prevederile unei serii de acte legislative europene: (1) Directiva 92/6/EEC privind instalarea și utilizarea dispozitivelor limitatoare de viteză pentru anumite categorii de vehicule, (2) Directiva 2009/40/EC privind inspecția tehnică auto pentru autovehicule și remorcile acestora, (3) Directiva 2008/68/EC privind transportul interior de mărfuri periculoase, (4) Directiva 2006/22/EC cu referire la activitățile de transport rutier, (5) Directiva 2002/15/EC privind organizarea timpului de lucru al persoanelor care efectuează activități mobile de transport rutier, (6) Directiva 2003/59/EC privind calificarea inițială și formarea periodică a conducătorilor auto, (7) Regulamentul 561/2006 privind armonizarea anumitor dispoziții ale legislației sociale în domeniul transporturilor rutiere, (8) Regulamentul 1071/2009 privind stabilirea unor norme comune privind condițiile care trebuie îndeplinite pentru exercitarea ocupației de operator de transport rutier, (9) Regulamentul 1370/2007 privind serviciile publice de transport feroviar și rutier de călători. Noul Cod permite un control mai bun asupra transportului rutier și al conducătorilor, prevede introducerea unor măsuri pentru prevenirea accidentelor (limitatoarele de viteză, tahograf etc.).
- Elaborarea și consultarea cu publicul a proiectului noii Legi privind aviația civilă și a HG privind aprobarea Metodologiei de calcul și aprobare a taxelor pentru serviciile aeroportuare și de navigație aeriană.
- Elaborarea legii privind investigarea accidentelor și incidentelor în transporturi, care prevede înființarea Agenției de Investigație și Analiză în domeniului transportului, precum și crearea unei „Hărți digitale a accidentelor și incidentelor în transporturi din Republica Moldova.
- Elaborarea și consultarea la nivel interministerial a Legii pentru aderarea Republicii Moldova la Memorandumul de înțelegere privind controlul statului portului în regiunea Marii Negre.
- Ratificarea în legislativ a Acordului de împrumut cu BERD (februarie 2015) privind achiziționarea locomotivelor și restructurarea infrastructurii feroviare în valoare de 52,5 mil. euro.
- Aderarea la Convenția privind garanțiile internaționale în materie de echipamente mobile și protocoalele acesteia, adoptată la Cape Town la 16 noiembrie 2001 (Legea nr. 59 din 9 aprilie 2015).
- Dotarea stațiilor tehnice cu utilaj de calcul conectat la programul unic de evidență a unităților de transport care au fost supuse inspecției tehnice periodice SIA "AUTOTEST".
- Finalizarea lucrărilor de reconstrucție a 147 km de drum din totalul de 360 km planificate să fie reconstruite în baza asistenței externe.
- Inaugurarea primului terminal feroviar cu ecartament mixt, în Portul Internațional Giurgiulești. Acesta va permite transportarea produselor lichide, precum și a produselor petroliere și uleiurilor, interconectând astfel Republica Moldova și țările UE (septembrie 2014).

Restanțe și probleme:

- Situație problematică în domeniul transportului naval: starea învechită a mijloacelor plutitoare, nivelul redus de navigabilitate a râurilor Nistru și Prut ca urmare a înnămolirii lor și neefectuării lucrărilor de menținere a adâncimilor garantate pentru efectuarea în siguranță a navigației.
- Degradarea sectorului feroviar ca urmare a tergiversării reformării Î.S. „Calea Ferată a Moldovei”, subfinanțarea sectorului, dar și uzura infrastructurii feroviare.

Societatea informațională

Din totalul de acțiuni preconizate pentru perioada monitorizată: 2 – realizate, 12 – în proces de realizare, 3 – parțial realizată, 2 – lipsește informația.

Progrese:

- Adoptarea Legii nr. 174 din 25 iulie 2015 cu privire la organizarea și funcționarea Serviciului național unic pentru apelurile de urgență 112. Noul cadru legal prevede unificarea procesului de preluare, procesare și transmitere a datelor, obținute în urma apelurilor de urgență, către serviciile specializate de urgență. Ca rezultat, legea urmărește să garanteze un nivel sporit de siguranță și protecție a persoanei și a bunurilor, prin utilizarea eficientă a capacităților infrastructurii de comunicații electronice moderne.
- Publicarea metodologiei care stabilește regulile generale ce urmează a fi aplicate de către părțile implicate în procesul de identificare, publicare și actualizare a datelor de pe paginile oficiale ale autorităților publice. În acest fel, a fost transpusă parțial Directiva 2003/98/EC privind reutilizarea informațiilor din sectorul public.
- Sporirea nivelului de utilizare a serviciului guvernamental de plăți electronice (Mpay) în vederea achitării pentru serviciile publice. Astfel, în luna iunie 2015, s-au dublat încasările față de luna mai la achitarea serviciilor publice prin intermediul Mpay (47 mil. lei). Totodată, sistemul Mpay s-a extins și oferă posibilitatea de a achita taxa pentru grădinițele aflate în subordinea Primăriei municipiului Chișinău.

Restanțe și probleme:

- Menținerea unei concurențe reduse în sector din cauza influenței operatorului de stat „Moldtelecom”, care deține monopolul asupra infrastructurii de acces.
- Lipsa unor resurse financiare și umane suficiente în cadrul APL-urilor pentru implementarea soluțiilor TIC.

Ocuparea forței de muncă, politica socială și egalitatea de șanse

Din total acțiuni preconizate pentru perioada monitorizată: realizate – 6, realizate parțial – 7, în proces de realizare – 17, nerealizate – 3.

Progrese:

- Negocierea și semnarea acordurilor în domeniul migrației de muncă circulară/sezonieră, precum și a celor de protecție socială cu principalele țări de destinație pentru emigranții moldoveni. În primul caz s-a inițiat negocierea unui acord cu Republica Franceză privind mobilitatea tinerilor specialiști, iar în al doilea caz se finalizează negocierile cu Turcia, Lituania și Belgia.
- Dezvoltarea capacităților instituționale a rețelei de asistență socială la nivel local. Întru susținerea acestui proces au fost aprobate de către Ministrul Muncii, Protecției Sociale și Familiei standardele de prestare a serviciilor și a unui model de activitate pentru subdiviziunile de asistență la nivel local.

De asemenea, a fost aprobat ordinul cu privire la formarea profesională continuă a personalului angajat în cadrul structurilor teritoriale de asistență socială.

- Elaborarea proiectului de Hotărâre de Guvern privind condițiile minime de securitate și sănătate pentru lucru la monitor. Acest document va transpune prevederile Directivei 90/270/CEE a Consiliului din 29 mai 1990.

Restanțe și probleme:

- Are loc tergiversarea procesului de elaborare și adoptare a unor documente de politici în domeniu. Astfel, Planul anual de ocupare a forței de muncă a fost aprobat de către Guvern cu o întârziere de câteva luni, tocmai în iunie. Una din principalele cauze a fost instabilitatea politică de la începutul anului cu formarea executivului, deplasând în timp aprobarea multor acte normative și legislative.

Statistici

Din total acțiuni preconizate pentru perioada monitorizată: realizate – 3, realizate parțial – 0, în proces de realizare – 33, nerealizate – 1.

Progrese:

- A fost realizată evaluarea statisticilor privind accidentele de muncă deținute de Biroul Național de Statistică, în raport cu normele europene (evaluarea conceptelor definițiilor și a metodelor de colectare a datelor). Evaluarea a avut loc într-o perioadă mai scurtă decât era planificat inițial în Planul de Acțiuni.
- S-a inițiat procesul de implementare integrală a metodologiei Sistemului de Conturi Naționale al ONU 2008 și a metodologiei de elaborare a conturilor internaționale, armonizate cu metodologia Sistemului European de Conturi, versiunea 2010. Astfel, a avut loc ajustarea sezonieră ale PIB-ului pentru anii 2000 – 2015 conform acestei metodologii.

Restanțe și probleme:

- Nu a fost elaborat și aprobat în timp Regulamentul privind rapoartele statistice referitoare la transportul aerian de pasageri, mărfuri și poștă, întârzierea constituind cel puțin jumătate de an. Acest document urmează să transpună prevederile Regulamentului (CE) nr. 437/2003 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 februarie 2003.

Gestionarea finanțelor publice: politica bugetară, controlul intern, inspecția financiară și auditul extern

Din total acțiuni preconizate pentru perioada monitorizată: realizate – 5, realizate parțial – 0, în proces de realizare – 14, nerealizate – 2.

Progrese:

- În termenii planificați a avut loc elaborarea și actualizarea cadrului normativ și legislativ în domeniul controlului financiar public intern. A fost actualizat Codul etic al auditorului intern și Carta de audit intern, precum și Regulamentul de evaluare, raportare a sistemului de management financiar și control, și emiterea declarației privind buna guvernare. De asemenea, cu suportul experților olandezi a fost elaborat Regulamentul-cadru de funcționare a direcțiilor de economie și finanțe.
- Continuă procesul de consolidare a bazei de venituri locale proprii ale autorităților publice locale în conformitate cu Strategia națională de descentralizare. Modificarea și completarea unor acte

legislative în 2014 și 2015 a fost extinsă baza impozabilă pentru dispozitivele publicitare, precum și stabilirea de sine stătător a mecanismului de administrare a 4 taxe locale.

Restanțe și probleme:

- O constrângere în domeniul controlului financiar rămâne netransparența de raportare a Inspecției Financiare. Contrar cadrului normativ de transparență național și angajamentelor din Planul de Acțiuni, această instituție nu publică în timp rapoartele de activitate. Pe pagina oficială a Inspecției pînă în prezent nu a fost publicat Raportul de Activitate pentru anul 2014.

Fiscalitatea

Din total acțiuni preconizate pentru perioada monitorizată: realizate – 0, realizate parțial – 0, în proces de realizare – 7, nerealizate – 0.

Progrese:

- Elaborarea de către Inspectoratul Fiscal Principal de Stat a unui proiect de acord de colaborare cu țările membre UE în ceea ce ține schimbul de informații referitor la patrimoniul și veniturile atît ale contribuabililor rezidenți, cît și celor nerezidenți.
- Finalizare etapei de pregătire a Acordului cu privire la asistența administrativă reciprocă în domeniul schimbului de informații fiscale cu Administrația Fiscală a Lituaniei.

Restanțe și probleme:

- În pofida obiectivului de promovare a unei bune guvernări în domeniul fiscal, s-au înregistrat unele deficiențe majore la acest capitol în ultimul an. Acestea se referă la aprobarea Bugetului de Stat pentru anul 2015 prin asumarea de răspundere de către executiv și de acordarea secretă a garanțiilor de stat pentru creditarea sistemului bancar.

Serviciile financiare

Din total acțiuni preconizate pentru perioada monitorizată: realizate – 3, realizate parțial – 1, în proces de realizare – 12, nerealizate – 0.

Progrese:

- Semnarea contractului Twinning între Autoritatea de Supraveghere Financiară din Polonia și Comisia Națională a Pieței Financiare (CNPF). Contractul dat presupune implementarea proiectului "Dezvoltarea și consolidarea capacităților operaționale și instituționale ale CNPF în domeniul reglementării și supravegherii prudentiale".
- Aprobarea de către Consiliul de Administrație al CNPF a ghidului practic privind depistarea de fraude, abuzuri, manipulări pe piața financiară nebancaară.
- Aprobarea Legii nr. 106 din 28.05.2015 privind modificarea și completarea Legii nr. 1134-XIII din 02.04.1997 privind societățile pe acțiuni. Amendamentele din legea aprobată prevăd fortificarea cadrului de protecție a drepturilor investitorilor.
- Aprobarea de către CNPF a Regulamentului privind aplicarea sistemului bonus-malus la asigurarea obligatorie de răspundere civilă pentru pagubele produse de autovehicule. Acest document vine să asigure funcționarea blocului bonus-malus în cadrul Sistemului Informațional Automatizat de Stat în domeniul respectiv și va permite calcularea primei de asigurare pentru fiecare deținător de autovehicule conform pagubelor produse.

Restanțe și probleme:

- Aprobarea Legii nr. 71 din 12.04.2015 pentru modificarea și completarea Legii nr. 550 din 21.07.1995 privind instituțiile financiare. Modificările respective au creat situație de blocaj artificial pentru Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare de a-și mări cota parte în Victoriabank.

Politica industrială și antreprenorială

Din total acțiuni preconizate pentru perioada monitorizată: realizate – 4, realizate parțial – 2, în proces de realizare – 17, nerealizate – 6.

Progrese:

- Elaborarea manualului practic pentru implementarea proiectelor de parteneriat public-privat (PPP) și concesiuni. Manual dat, în formă electronică a fost distribuit potențialilor beneficiari în cadrul unei runde de ateliere de instruire.
- Aprobarea Strategiei de creștere a competitivității industriei TI pe anii 2015-2021 prin HG nr. 254 din 14.05.2015. De asemenea a fost aprobat proiectul de lege cu privire la parcurile din industria TI prin HG nr. 253 din 14.05.2015.
- Dezvoltarea instrumentarului pentru o gestionare eficientă a proiectelor de PPP. Realizarea acestui obiectiv se atinge, inclusiv, și cu suportul proiectului Twinning "Consolidarea sistemului de PPP în Republica Moldova", în cadrul căruia au fost elaborate un set de modificări și completări la un set de legi din domeniu.

Restanțe și probleme:

- Transparența informațională a Agenției Proprietății Publice (APP) rămâne la un nivel destul de scăzut. În special acest fapt se referă la compartimentul "Parteneriatul public-privat" de pe pagina oficială a APP care nu este modificat și ajustat în termenii stabiliți în Planul de Acțiuni. Mai mult ca atât, acest compartiment nu a fost actualizat pe parcursul ultimului an.
- Nu a fost creat în timp Consiliul consultativ pentru IMM-uri, termenul limită fiind sfârșitul anului 2014. Crearea acestui Consiliu este planificat doar către finele anului 2015, urmare a aprobării proiectului de Lege privind IMM-urile.
- Nu a fost elaborat în timp proiectul Hotărârii de Guvern (HG) pentru modificarea și completarea HG nr. 652 din 01.09.2011 " Cu privire la aprobarea Regulamentului privind modul de desfășurare a concursului de selectare a rezidenților și a proiectelor investiționale pentru parcul industrial, precum și a Raportului-model privind activitatea desfășurată în cadrul parcului industrial"
- Nu s-au ajustat indicatorii de performanță pentru autoritățile de reglementare la indicatorii utilizați în UE. Această acțiune trebuia să fie realizată în cadrul implementării Proiectului de Ameliorare a Competitivității II (PAC II), care asistă Ministerul Economiei în realizarea acțiunii date.

Cooperarea în sectorul energetic

Din total acțiuni preconizate pentru perioada monitorizată: realizate – 9, realizate parțial – 0, în proces de realizare – 8, nerealizate – 12.

Progrese:

- Adoptarea Legii privind cerințele în materie de proiectare ecologică aplicabile produselor cu impact energetic. Această Lege transpune în legislația națională prevederile Directivei 2009/125/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21.10.2009

- Adoptarea HG nr. 1003 din 10.12.2014 pentru aprobarea regulamentelor privind cerințele de etichetare energetică a unor produse cu impact energetic. În total au fost adoptate 5 regulamente care transpun prevederile unui set de Directive a UE.

Restanțe și probleme:

- Neajustarea legislației naționale la Pachetul III energetic. Acest lucru se referă, în primul rând, la efectuarea modificărilor și completărilor la legile cu privire la energia electrică și la gazele naturale, termenul limită fiind sfârșitul anului 2014. Însă, doar în 2015 a fost scoasă la dezbateri publice noua Lege a energiei electrice, neînregistrându-se progrese la capitolul de gaze naturale.
- Nu a fost elaborat și aprobat în termenii stabiliți Regulamentul privind condițiile de acces la rețea pentru schimburile transfrontaliere de energie electrică.
- Nu a fost elaborat în termenii stabiliți regulamentul privind condițiile de acces la rețelele pentru transportul gazelor naturale.
- Nu a fost elaborat în termenii stabiliți regulamentul privind măsurile de garantare a securității aprovizionării cu gaze naturale.
- Nu a fost transpus în legislația națională către sfârșitul anului 2014 un set de Regulamente și Directive a UE. Printre acestea sunt Regulamentul (UE) nr. 347/2010, Regulamentul (CE) nr. 245/2009, Regulamentul (CE) nr. 244/2009, Regulamentul (CE) nr. 640/2009 și Directiva 2002/40/CE.
- Nu a fost aprobată în timpul planificat Legea privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, care transpune Directiva 2009/28/CE. Deși proiectul acestei legi a fost înregistrat în Parlament pe data de 24.03.2014, el a fost votat doar în prima lectură.

Mediul înconjurător

Din total acțiuni preconizate pentru perioada monitorizată: realizate – 2, realizate parțial – 0, în proces de realizare – 1, nerealizate – 1.

Progrese:

- Elaborarea și aprobarea Strategiei și a Planului de acțiuni în domeniul conservării diversității biologice. Aprobarea acestor documente a avut loc doar la începutul anului 2015, inițial planificându-se sfârșitul anului 2014.
- A fost adoptată Legea privind evaluarea impactului asupra mediului. Legea dată transpune parțial Directiva 2011/92/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13.12.2011 privind evaluarea efectelor anumitor proiecte publice și private asupra mediului.

Restanțe și probleme:

- Nu a fost elaborat și adoptat în termenii planificați cadrul legislativ și normativ național, pentru transpunerea prevederilor Directivei 1999/32/CE privind reducerea conținutului de sulf din anumiți combustibili lichizi. Proiectul HG a fost propus spre discuții publice cu întârziere, însăși documentul nefiind aprobat pînă în prezent.

Dezvoltarea regională, cooperarea la nivel transfrontalier și regional

Din total acțiuni preconizate pentru perioada monitorizată: realizate – 2, realizate parțial – 2, în proces de realizare – 12, nerealizate – 0.

Progrese:

- Elaborarea planurilor regionale sectoriale pentru domeniile de eficiență energetică, aprovizionare cu apă și canalizarea, drumurilor locale și regionale, precum și a managementului deșeurilor solide. Activitatea dată a fost implementată cu suportul proiectului "Modernizarea Serviciilor Publice Locale", finanțat de către Guvernul German.
- Are loc acordarea asistenței autorităților publice locale în aplicarea pentru finanțare din programele europene și din alte fonduri. Astfel, în cadrul acestei acțiuni au fost semnate 3 acorduri între Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor și Agenția Austriacă pentru Dezvoltare, Ambasada României și Grupul bancar pentru credite KFW.

Restanțe și progrese:

- Deși obiectivul de diminuarea a disparităților regionale, din perspectiva acordării suportului financiar este îndeplinit, în realitate discrepanțele regionale continuă să persiste.

Sănătatea publică

Din total acțiuni preconizate pentru perioada monitorizată: realizate – 6, realizate parțial – 0, în proces de realizare – 20, nerealizate – 1.

Progrese:

- A fost finalizat Raportul privind implementarea prevederilor Convenției-cadru privind controlul tutunului a Organizației Mondiale a Sănătății (CCCT) și prezentat în adresa Secretariatului CCCT.
- A fost elaborat proiectul HG cu privire la acțiunile de implementare a Regulamentului sanitar internațional în prevenirea transmiterii transfrontaliere a pericolelor pentru sănătatea publică. Proiectul dat a fost aprobat prin HG nr. 531 din 03.07.2014 și este în proces de implementare.
- A fost finalizat procesul de evaluare a sistemului de supraveghere și control al bolilor transmisibile.
- Aprobarea Legii cu privire la controlul tutunului, care transpune prevederile Convenției-cadru privind controlul tutunului a Organizației Mondiale a Sănătății și a Directivei 2001/37/CE. Ea a fost adoptată cu întârziere față de termenii planificați inițial.
- Modificarea Legii cu privire la publicitate în conformitate cu Directiva 2003/33/CE în materie de publicitate și sponsorizare în favoarea produselor din tutun

Restanțe și probleme:

- Nu a fost aprobat în termenii limită Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei naționale de prevenire și control al bolilor netransmisibile pe anii 2012-2020. Aprobarea de către Guvern va avea loc în a doua jumătate a anului 2015, deci cu o întârziere de un an.

Tratamentul Național și Accesul pe piață al mărfurilor (Comerțul cu mărfuri)

Din totalul de acțiuni preconizate pentru perioada monitorizată: 4 – în proces de realizare.

Progrese:

- Aprobarea Regulamentului privind administrarea contingentelor tarifare la import/export a mărfurilor în/din Republica Moldova (HG nr. 971 din 17 noiembrie 2014) și a Ordinului SV Nr. 501 din 09.12.2014 cu privire la implementarea mecanismului necesar pentru administrarea cotelor tarifare.
- Adoptarea legii pentru aderarea Republicii Moldova la Convenția regională cu privire la regulile de origine preferențiale PanEuroMediterraneene (Legea din 29 mai 2015).

- Ratificarea Acordului dintre Republica Moldova și UE privind participarea la Programul UE „Competitivitatea întreprinderilor și a întreprinderilor mici și mijlocii (COSME 2014–2020)” (Legea nr. 21 din 27 februarie 2015). Programul este menit să contribuie la dezvoltarea competitivității IMM-urilor, preconizat pentru perioada 2014 – 2020 (2,3 mld. euro). Acesta prevede facilitarea accesului IMM-urilor la finanțare pentru sporirea competitivității și accesului pe piață europeană.
- Implementarea mecanismului de administrare a cotelor în baza sistemului informatic de procesare SIIV „ASYCUDA WORLD”, cu plasarea datelor privind gradul de valorificare a cotelor pe pagina web a Serviciului Vamal (SV).
- Valorificarea contingentelor tarifare la export prin utilizarea mecanismului anti-circumvention: porumb - 83,3 %, grâu și făină de grâu - 52,6 %, orz - 33,1 %, cereale procesate - 30 %, porumb dulce - 8,5%.
- Valorificarea cotelor la export: struguri - 77% - 2014, 0,7% - 2015 (ianuarie-iunie); mere - 3,96% - 2014, 0,8% - 2015 (ianuarie-iunie); prune – 39,4% - 2014, 0% - 2015 (ianuarie-iunie).
- Participarea Republicii Moldova, cu propriul pavilion, la Expoziția Mondială „Milano-2015” (mai 2015). Acest eveniment a constituit o platformă pentru promovarea produselor agroalimentare, vitivinicole și textile moldovenești pe piața europeană, precum și o oportunitate pentru companiile moldovenești de a stabili parteneriate internaționale.
- Stabilirea unor platforme de comunicare dedicate DCFTA. Lansarea Forumului de dialog comun UE-Republica Moldova cu societatea civilă, preconizat să aibă loc anual, dedicat desfășurării consultărilor privind comerțul și dezvoltarea durabilă în contextul implementării Acordului de Liber Schimb RM-UE (DCFTA). Lansarea paginii online www.dcfta.md, care urmează să fie folosită pentru a mediatiza rezultatele implementării DCFTA.

Restanțe și probleme:

- Necoresponderea la criteriile de calitate și de siguranță alimentară a produselor de origine animalieră ceea ce împiedică în continuare realizarea exportului lor pe piața UE (carne de pasăre, ouă-categoria B).
- Valorificarea parțială a contingentelor tarifare instituite în cadrul DCFTA.

Reglementări tehnice, standardizare și infrastructura relevantă

Din totalul de acțiuni preconizate pentru perioada monitorizată: 4 – realizate, 11 - în proces de realizare, 2 – nerealizate.

Progrese:

- Transpunerea graduală a corpului de standarde europene: 2057 de standarde europene preluate și 1090 de standarde conflictuale anulate în 2014, totodată, 1597 standarde europene au fost adoptate în perioada ianuarie-iunie 2015. Până acum, în calitate de standarde europene au fost adoptate circa 10.000 standarde europene.
- Finalizarea procedurii de pre-evaluare a pregătirii Centrului Național de Acreditare (MOLDAC) pentru avansarea în procesul de aderare la Acordul de Recunoaștere Multilaterală a Cooperării Europene pentru Acreditare (EA MLA).
- Demararea unor acțiuni destinate consolidării capacităților instituțiilor din domeniul standardizării și metrologiei în corespondere cu bunele practici europene, precum și activități de informare privind oportunitățile create de aplicarea standardelor europene, în cadrul proiectului Twinning al UE ”Consolidarea capacităților instituționale în domeniul standardizării și metrologiei”.

Restanțe și probleme:

- În contextul situației politice din țară, au fost constatate probleme legate de nefinalizarea procedurilor de amendare a legislației ce ține de barierele non-tarifare (privind acreditarea și evaluarea conformității, metrologia, supravegherea pieții, siguranța generală a produselor).

Măsuri sanitare și fitosanitare (SPS)

Din totalul de acțiuni preconizate spre implementare în perioada septembrie 2014-iulie 2015: 3 – realizate, 4 – în proces de realizare, 2 – parțial realizate, 1 – realizate cu întârziere, 2 – lipsește informația.

Progrese:

- Obținerea posibilității de a exporta caviar produs în țară pe piața UE, Republica Moldova fiind inclusă în lista țărilor din care se autorizează importurile de anumite produse pescărești destinate consumului uman în UE.⁵⁴
- Prezentarea și consultarea cu UE a listei de acte legislative în domeniul sanitar și fitosanitar ce urmează să fie aprobate în 2015 în contextul implementării DCFTA.
- Desfășurarea primei ședințe a Sub-comitetului SPS la Chișinău, în cadrul căreia au fost desemnați președintele și persoanele de contact pe domeniul SPS, totodată, fiind examinată lista prealabilă a legislației SPS.
- Desfășurarea misiunii DG SANTE privind evaluarea sistemului de control a producției de ouă.
- Elaborarea și promovarea Ghidului privind implementarea procedurilor privind HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Points) și utilizarea aditivilor furajeri la întreprinderile avicole. Totodată, Agenția Națională pentru Siguranța (ANSA) a realizat o serie de activități de promovare a principiilor HACCP dedicate reprezentanților industriei alimentare.
- Obținerea asistenței externe în vederea implementării Proiectului privind crearea și funcționarea Laboratorului pentru determinarea reziduurilor de pesticide în plante, sol și producția de origine non-animală (România – 300,0 mii euro, 200,0 mii dolari, Norvegia – 150,0 mii euro, Israel – 300,0 mii euro).
- Desfășurarea unor acțiuni de consolidare a capacităților tehnice și instituționale a instituțiilor din sectorul siguranței alimentelor, cu sprijinul financiar extern (Banca Mondială, UE, FAO): dotarea tehnică a laboratoarelor siguranței alimentelor din Bălți și Cahul, Punctelor de inspecție la Frontieră de la Leușeni, Tudora, Criva și Giurgiulești, reconstrucția și dotarea sediului ANSA, instruirii pentru angajații unităților teritoriale și de la frontieră ale ANSA.

Restanțe și probleme:

- Lipsesc măsuri de stimulare și susținere a agenților economici interesați să se conformeze cerințelor sanitare și fitosanitare de pe piața europeană.
- Adoptarea unor acte normative care pot submina eforturile de consolidare a sistemului de supraveghere a pieții și de garantare a siguranței alimentare. Drept exemplu servește HG din 5 august 2015 privind aprobarea Normei de sănătate animală și publică, precum și modelelor de certificate pentru importul anumitor produse din carne, stomacuri, vezici și intestine tratate destinate consumului uman. Astfel, documentul cuprinde prevederi ce permit importul de produse din carne neconforme cu standardele sanitare, care după prelucrarea termică pot fi folosite în procesul de producție a unor produse din carne (ex: mezeluri).
- Lipsa de progres în vederea conformării producției de origine animală cu criteriile de siguranță alimentară de pe piața europeană, cu excepția ouălor (praf de ouă) și caviarului.

⁵⁴ Decizia de punere în aplicare a Comisiei din 16 iulie 2014 de modificare a anexei II la Decizia 2006/766/CE [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:32014D0472\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:32014D0472(01))

- Cazuri de corupție cu implicarea unor funcționari ANSA, potrivit constatărilor din investigația RISE.^{55 56}

Regimul vamal și facilitarea comerțului

Din totalul de acțiuni preconizate spre implementare în perioada septembrie 2014-iulie 2015: 10 – realizate, 4 – în proces de realizare.

Progrese:

- Aprobarea cadrului normativ cu privire la procedurile de vămuire electronică a mărfurilor la import (HG nr. 675 din 19 august 2014, Ordinul SV nr. 427-A din octombrie 2014). Lansarea procedurii de declarare vamală pentru operațiunile de import la 3 posturi vamale începând cu 1 septembrie 2014, iar din martie 2015 – la toate posturile vamale. În rezultat, se reduc costurile pentru procedurile de import, totodată, fiind eliminat contactul direct cu colaboratorii vamali.
- Creșterea ponderii exportului perfectat electronic (martie-decembrie - 21% din totalul exporturilor, decembrie-iulie 2015 - 45%).
- Modificarea Codului vamal (Legea nr. 71 din 12 aprilie 2015) și aprobarea Regulamentului cu privire la acordarea și utilizarea statutului de exportator aprobat (HG nr. 385 din 16 iunie 2015), prin care a fost introdusă procedura simplificată de certificare a originii. Ca urmare, după îndeplinirea cerințelor prescrise, exportatorii vor putea beneficia de statutul de exportator aprobat. Aceasta le va permite să confirme originea preferențială a mărfurilor la export pe propria răspundere, fără necesitatea obținerii certificatului de origine.
- Modificarea HG nr. 1140 (HG nr. 279 din 20 mai 2015) care prevede reducerea numărului de acte necesare vămuirii mărfurilor importate/exportate în vederea simplificării comerțului extern. Prin urmare, numărul actelor obligatorii la vămuirea mărfurilor și mijloacelor de transport s-a redus până la trei acte: a) factura; b) documente de transport; c) acte permissive, necesare pentru acordarea liberului de vamă, dacă pentru mărfurile declarate legislația prevede prezentarea acestor acte.
- Introducerea conceptului de „culoar albastru de control vamal” (Legea nr. 71 din 12 aprilie 2015), care permite vămuirea facilitată cu efectuarea controlului ulterior prin reverificarea declarației vamale, în baza principiului selectivității. După testarea vămuirii mărfurilor pe culoarul albastru, instrumentul a devenit funcțional la toate posturile vamale (Ordinul SV nr.292-O din 31 iulie 2015).
- Aprobarea Regulamentului privind amânarea determinării definitive a valorii în vamă a mărfurilor importate (Ordinul SV nr. 445 17 octombrie 2014). Acesta prevede oferă agenților economic posibilitatea să ridice mărfurile din vamă și să prezinte datele necesare pentru confirmarea valorii în vamă.
- Intrarea în vigoare, de la 1 ianuarie 2015, a Nomenclaturii combinate a mărfurilor, ajustată la ultima versiune a Sistemului armonizat de clasificare și codificare a mărfurilor (HS2012). Aceasta face parte din procesul de dezvoltare a sistemului de Tarif Vamal Integrat al Republicii Moldova (TARIM), în conformitate cu cel existent în UE. Baza de date TARIM constituie o bază de date ce conține informație despre toate actele permissive (certIFICATE, licențe, autorizații) necesare importului/exportului, accesibilă pe pagina SV.
- Dezvoltarea și implementarea conceptului de Agent Economic Autorizat (AEO) (HG nr. 647 din 7 august 2014, Ordinul SV nr.483-O din 13 noiembrie 2014, Ordinul comun SV și DPF nr. 116/105-o din 13 martie 2015, Ordinului SV nr.50-o din 16 februarie 2015). Până în iulie 2015, 80 de companii locale au fost înregistrate în calitate de AEO, statut care permite beneficierea de proceduri vamale simplificate („coridorul verde de vămuire”).

⁵⁵ Investigație, RISE Moldova, <https://www.rise.md/articol/camera-ascunsa-doc-embargo-moldovenesc-la-exportul-de-fructe-in-rusia/>

⁵⁶ Un șef de la ANSA demis în urma investigației RISE, <https://www.rise.md/un-sef-de-la-ansa-demis-in-urma-investigatiei-rise/>

- Deschiderea unui punct de traversare prioritară la punctul de trecere a frontierei Leușeni – Albița, în calitate de proiect-pilot, pentru încărcăturile exportate și/sau transportate de către Operatorii Economici Autorizați din UE (AEO).

Restanțe și probleme:

- Situația de neclaritate în jurul investigației RISE legată de exportul de fructe în Rusia.^{57 58}

Achiziții publice

Din totalul de acțiuni preconizate spre implementare în perioada septembrie 2014-iulie 2015: 2 – realizată, 8 – în proces de realizare, 3 – nerealizate, 2 - lipsește informația.

Progrese:

- Armonizarea Legii privind achizițiile publice cu legislația europeană: (i) Directiva nr. 24/2014/EC privind achizițiile publice, (ii) Directiva nr. 18/2004/EC privind coordonarea procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții publice de lucrări, de bunuri și de servicii, (iii) Directiva nr. 66/2007/EC privind ameliorarea eficacității căilor de atac în materie de atribuire a contractelor de achiziții publice. De asemenea, a fost elaborat proiectul de lege privind coordonarea procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții în sectoarele apei, energiei, transporturilor și serviciilor poștale.
- Aprobarea Planului de Acțiuni privind achizițiile publice guvernamentale, în baza Ordinului nr. 32 al Agenției Achiziții Publice.
- Demararea procesului de revizuire a Regulamentului cu privire la achiziția de bunuri și servicii prin cererea ofertelor de prețuri și a Regulamentului privind achizițiile publice de lucrări.

Restanțe și probleme:

- În perioada monitorizată, au fost constatate restanțe la majoritatea obiectivelor indicate în Planul Național de implementare pentru perioada septembrie 2014-iulie 2015. Astfel, pot fi evidențiate următoarele: (1) nerealizarea activităților de promovare a Legii privind achizițiile publice în intervalul primelor 6 luni ale anului 2015; (2) lipsa unui progres în privința constituirii și funcționării Agenției Naționale de Soluționare a Contestațiilor; (3) tergiversarea amendării Legii privind achizițiile publice prin introducerea standardelor care reglementează atribuirea contractelor (nediscriminarea, egalitatea de tratament, transparența). Printre cauzele majore ale restanțelor se numără: calitatea proastă a guvernării, instabilitatea politică (alegerile parlamentare, guvernarea instabilă, demisionarea primului-ministru), sursele financiare bugetare limitate, precum și suspendarea finanțării externe (Banca Mondială, UE).

Drepturi de proprietate intelectuală

Din totalul de acțiuni preconizate pentru perioada monitorizată: 18 – realizate, 20 – în proces de realizare, 2 – parțial realizată, 3 – lipsește informația.

⁵⁷ Investigație, RISE Moldova, <https://www.rise.md/articol/camera-ascunsa-doc-embargo-moldovenesc-la-exportul-de-fructe-in-rusia/>

⁵⁸ În urma autosesizării Serviciul Vamal, prin intermediu Direcției Securitate Internă, a inițiat o anchetă de serviciu care a constatat că procedura de eliberare a certificatelor de origine a corespuns normelor legale în vigoare fiind prezentat setul complet de documente necesare obținerii certificatului. Mai mult ca atât referința la controlul CNI investigația nu a prezentat finalitatea controlului care a determinat că nu a fost încălcat regimul de incompatibilitate cu funcția deținută.

Progrese:

- Consolidarea cadrului legal în domeniul protecției proprietății intelectuale prin adoptarea Legii privind Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală (Legea nr. 114 din 3 iulie 2014). Aceasta contribuie la fortificarea capacităților instituționale în domeniu, reglementând statutul juridic, principiile și direcțiile de activitate, funcțiile, atribuțiile, drepturile și obligațiile Agenției de Stat pentru Proprietatea Intelectual (AGEPI).
- Intrarea în vigoare a Legii pentru aprobarea simbolurilor naționale asociate indicațiilor geografice (IG), denumirilor de origine (DO) și specialităților tradiționale garantate (STG) (Legea nr. 101 din 12 iunie 2014). Legea face referință la Regulamentul privind utilizarea simbolurilor naționale asociate IG, DO și STG, care stabilește condițiile și modul de utilizare a simbolurilor naționale asociate IGP, DOP, STGP. Cele din urmă vor figura drept simboluri naționale și vor fi marcate pe produsele locale comercializate.
- Ratificarea Acordului dintre Republica Moldova și Organizația Europeană de Brevete privind validarea brevetelor europene (Legea nr. 57 din 9 aprilie 2015).

Restanțe și probleme:

- Se menține un nivel redus de popularitate a titlurilor de protecție a produselor autohtone (IG, DO și a STG) în rândul producătorilor naționali. În prezent, sunt înregistrate doar două DO (Ciurmești și Românești), trei IG pentru vinuri (Valul lui Traian, Codri, Ștefan Vodă) și o IG pentru rachiu (Divin).
- Aplicarea slabă a legislației privind protecția proprietății intelectuale (PI), ceea ce afectează exercitarea și respectarea drepturilor de PI. Sursa problemei ține de nivelul scăzut de cunoștințe cu privire la specificul sistemului de PI în rândul judecătorilor, dar și de interesul redus din partea titularilor de drept.

Dreptul de stabilire, comerțul cu servicii și comerțul electronic

Din total acțiuni preconizate pentru perioada monitorizată: realizate – 6, realizate parțial – 1, în proces de realizare – 40, nerealizate – 11.

Progrese:

- Aprobarea Strategiei de creștere a competitivității industriei tehnologiei informației pe anii 2014-2022. Acest document a fost aprobat prin HG nr.254 din 14.05.2015.
- Adoptarea Legii nr. 174 din 25.07.2014 cu privire la organizarea și funcționarea Serviciului național unic pentru apelurile de urgență 112.
- A fost elaborat Programul național de implementare a serviciului universal în domeniul comunicațiilor electronice în Republica Moldova pentru anii 2014-2020. În pofida elaborării în timp a acestui document, aprobarea lui a fost transferată pentru anul 2016.
- Aprobarea prin HG nr. 240 din 08.05.2015 a Programului de tranziție de la televiziunea analogică terestră la televiziunea digitală terestră. Aprobarea acestui program a avut loc cu întârziere de 4 luni.
- Prin HG nr. 701 din 25.08.2014 a fost aprobată Metodologia publicării datelor guvernamentale deschise.

Restanțe și probleme:

- Nu a fost aprobată Legea cu privire la parcurile din industria tehnologiei informației în termenii planificați, ea trecând doar de prima lectură în Parlament la 31.07.2015. Astfel, se înregistrează o întârziere de cel puțin jumătate de an la aprobarea acestei legi.

- Se tergiversează procesul de adoptare a Legii poștei, care trebuie să transpună în legislația națională prevederile Directivei 97/67/CE privind normele comune pentru dezvoltarea pieței interne a serviciilor poștale ale Comunității și îmbunătățirea calității serviciilor. Această lege trebuia să fie adoptată către sfârșitul anului 2014, însă proiectul a fost prezentat pentru discuții publice doar în prima jumătate a anului 2015.
- Întârzierea adoptării Legii poștei a generat o reacție în lanț de neadoptare a unui set de documente din același domeniu. Astfel, are loc întârziere de aprobare a Regulilor privind prestarea serviciilor poștale, care trebuie să fie aprobate prin HG.
- Are loc întârzierea, cu cel puțin jumătate de an, a procesului de adoptare a Legii privind accesul pe proprietăți și utilizarea partajată a infrastructurii asociate rețelelor publice de comunicații electronice.
- Nu a fost inițiat și finalizat în graficul planificat revizuirea legislației naționale în domeniul comunicațiilor electronice, în vederea modificării și implementării în sistemul juridic național al normelor specifice *acquis*-ului european pentru sectorul telecomunicațiilor referitoare la protecția datelor cu caracter personal și protejarea confidențialității în sectorul comunicațiilor electronice.
- Nu au fost elaborate instrucțiunile (liniile directorii) privind prelucrarea datelor cu caracter personal și protecția vieții private în sectorul comunicațiilor electronice.
- Are loc întârzierea față de graficul stipulat a procesului de elaborare a proiectului de lege cu privire la caracterul definitiv al decontării în sistemele de plăți și de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare. Actualmente BNM se află doar la etapa de sinteză a recomandărilor și avizelor la proiectul acestei legi.

Plăți curente și circulația capitalului

Din total acțiuni preconizate pentru perioada monitorizată: realizate – 0, realizate parțial – 0, în proces de realizare – 2, nerealizate – 0.

Progrese:

- S-a inițiat procesul de elaborare a proiectului de lege pentru modificarea și completarea Legii nr.62-XVI din 21 martie 2008 privind reglementarea valutară, care va prevedea liberalizarea unor operațiuni valutare de capital. Actualmente acest proiectul se află la etapa de avizări din partea instituțiilor relevante.

Restanțe și probleme:

- La acest capitol nu s-au înregistrat restanțe majore.

Concurența

Din total acțiuni preconizate pentru perioada monitorizată: realizate – 15, realizate parțial – 0, în proces de realizare – 6, nerealizate – 1.

Progrese:

- Au fost elaborate programe comune de instruire pentru personalul Consiliului Concurenței și Agenției de Achiziții Publice pentru depistarea cazurilor de trucare a ofertelor și a cadrului de achiziții publice.
- Aprobarea Regulamentului privind evaluarea ajutorului de stat acordat pentru finanțarea aeroporturilor și ajutorului la înființare pentru companiile aeriene.

- Aprobarea Regulamentului privind evaluarea ajutorului de stat acordat pentru dezvoltarea rapidă a rețelelor de comunicații electronice în bandă largă.
- Aprobarea Regulamentului privind ajutorul de stat pentru serviciile publice de transport feroviar și rutier de călători.
- Aprobarea Regulamentului privind ajutorul de stat pentru întreprinderile feroviare.
- Aprobarea Regulamentului privind ajutorul de stat pentru serviciile publice de radiodifuziune.
- Aprobarea Regulamentului privind ajutorul de stat pentru societățile de administrare a navelor.
- Aprobarea Regulamentului privind ajutorul de stat pentru serviciile poștale.
- Aprobarea Regulamentului privind ajutorul de stat pentru filme și alte opere audiovizuale.
- Aprobarea Regulamentului privind ajutorul de stat pentru sectorul siderurgic.

Restanțe și probleme:

- Nu au fost elaborate și prezentate în timpul planificat propunerile privind excluderea prevederilor ce țin de publicitatea destinată consumatorilor din domeniul de competență al Consiliului Concurenței. Aceste propuneri urmează a fi formulate după inițierea procesului de pregătire a Programului național în domeniul concurenței și ajutorului de stat 2020.

Aspecte energetice legate de comerț

Din total acțiuni preconizate pentru perioada monitorizată: realizate – 1, realizate parțial – 0, în proces de realizare – 0, nerealizate – 2.

Progrese:

- Aprobarea Metodologiei de calculare, aprobare și ajustare a tarifelor la gazele naturale, în redacție nouă. Acest document a fost aprobat de către Consiliul de Administrație a ANRE nr. 678 din 22.08.2014.

Restanțe și probleme:

- Nu a fost aprobat în timpul planificat Regulamentul cu privire la atribuirea și gestionarea capacității interconectorilor și referitor la mecanismele de soluționare a problemei congestiilor în sistemului electroenergetic (elaborat în vederea transpunerii Regulamentului UE nr. 2003/1228/CE), după intrarea în vigoare a modificărilor la Legea nr.124-XVIII din 23 decembrie 2009 cu privire la energia electrică. Acest document a fost doar definitivat și consultat cu publicul și va fi aprobat după adoptarea noii legi privind energia electrică.
- Nu a fost aprobat în timpul planificat Regulamentul privind accesul la rețelele de transport al gazelor naturale (elaborat în vederea transpunerii Regulamentului UE nr. 2005/1775/CE), după intrarea în vigoare a modificărilor la Legea nr.123-XVIII din 23 decembrie 2009 cu privire la gazele naturale. Acest document a fost doar definitivat și consultat cu publicul și va fi aprobat după adoptarea noii legi privind gazele naturale.